

Seletuskiri
Haridus- ja teadusministri määruse „Alushariduse riiklik õppekava“
eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Alusharidus on elukestva õppimise aluseks ning alushariduses osalemine lastehoius ja lasteaias ühtlustab erineva koduse ja piirkondliku taustaga laste edasisi haridusvõimalusi. Eesti Vabariigi haridusseaduse kohaselt kehtestatakse igale haridustasemele nõuded, mida nimetatakse riigi haridusstandardiks. Riigi haridusstandardid esitatakse riiklikes õppekavades. 2008. aastast kehtiv koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (edaspidi KELA RÕK) on raamõppekava-tüüpi õppekava, mis soosib õpetaja autonoomiat, lapsest lähtuvat õpikäsitust ning paindlikku planeerimist.

Alushariduse riikliku õppekava eelnõu (edaspidi nii *eelnõu* kui *riiklik õppekava*) asendab koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava ning sätestab õppe- ja kasvatustegevuste alused pooleteise kuni seitsmeaastaste laste alushariduse omandamise toetamiseks. Riiklik õppekava näeb ette alushariduse standardi ja selle kehtestab haridus- ja teadusminister määrusega.

Riikliku õppekava väljatöötamise eesmärgiks on ajakohastada kehtivas KELA RÕKis sätestatud regulatsiooni, väärtustades õppe- ja kasvatustegevuse planeerimist lapsest lähtuvalt. Riiklik õppekava on laste arengu toetamise aluseks kogu alushariduse omandamise vältel nii lastehoius, lasteaias kui ka kodus.

01.09.2025. a jõustuva alusharidusseaduse (edaspidi *AHS*) kohaselt koostab iga lastehoid ja lasteaed riikliku õppekava alusel oma õppekava. Lastehoid koostab riikliku õppekava alusel lastehoiu õppekava laste üldoskuste arengu toetamiseks. Võrreldes kehtiva KELA RÕKiga sätestatakse riiklikus õppekavas alushariduse alusväärtused ja lisaks 6–7aastase lapse eeldatavatele üldoskustele ka kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused. Seega on riiklik õppekava laste arengu toetamise aluseks kogu lastehoiu- ja lasteaiaperioodi vältel.

Riiklikus õppekavas sätestatakse pedagoogiline raamistik ja üldjuhised – õpikäsitus, õpi- ja kasvukeskkonna ja valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning lapse eeldatavad üldoskused ja arengutulemused. Õpetajale ja lapsehoidjale tagatakse autonoomia valida lapsest lähtuvalt sobivad õpiteed ja vahendid eeldatavate tulemusteni jõudmiseks. Antud raamistik juhendab, kuidas lapse õpiprotsessi toetada.

Määrus jõustub 1. septembril 2025. a, sest samal ajal jõustub *AHS*.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

KELA RÕK hakkas kehtima 2008. aastal. Ühiskonnas edukalt hakkama saamiseks vajalike oskuste lisandumise ja teiste riikide riiklike õppekavade uuendamise praktikale toetudes algatas 2018. aastal Haridus- ja Teadusministeerium alushariduse valdkonda reguleerivate õigusaktide muutmise protsessi, millesse kaasati alushariduse valdkonna ekspertidest koosnevad töörühmad.

2020. aastal Tartu Ülikoolis kaitstud magistritöös¹ selgus, et lasteaiapäetajate, juhtide ja alushariduse ekspertide ootustele vastab õppekava, mis on struktuurilt raamistav, alusväärtustel põhinev, teaduspõhine, lapsest lähtuv ning õpetajat kui professionaali väärtustav. Tulemustest järeldus, et koolieelsetes lasteasutustes töötavate õpetajate ja juhtide peamised ootused riiklikule õppekavale on kooskõlas Eesti ja Euroopa Liidu haridusteoreetiliste ja -strateegiliste suundumustega ning ootuseks oli KELA RÕK edasiarendus, mitte selle totaalne uuendus.

2020. aastal moodustati KELA RÕKi ajakohastamise ekspertgrupp. Ekspertgruppi kuulusid Tallinna Ülikooli (edaspidi TLÜ) ja Tartu Ülikooli (edaspidi TÜ) alushariduse eksperdid: TLÜ - Tiia Õun, Maire Tuul, Rain Mikser; TÜ Merle Taimalu, Maria Jürimäe, Astra Schults ning Haridus- ja Noorteameti alushariduse õppekava ja õppevara peaspetsialist Heli Mäesepp. Ekspertgrupi tööülesanneteks oli KELA RÕK ajakohastamise teoreetiliste lähtealuste kirjeldamine (Curriculum ja Lehrplan-tüüpi õppekavade kontseptuaalsete eeliste kõrvutamine); ettepanekute tegemine, miks on asjakohane võtta riikliku õppekava ajakohastamisel kasutusele üks kahest kontseptsioonist; riikliku õppekava ajakohastamise põhimõtete kirjeldamine, võttes arvesse rahvusvahelisi suundumusi alushariduses; teoreetilistest lähtealustest ja tagasiside koondist lähtuvalt vajalike muudatuste sisseviimine; ettepanekute esitamine riikliku õppekava rakendumist toetavate meetodiliste materjalide välja töötamiseks. Valminud töö esitati Haridus- ja Teadusministeeriumile 15.09.2020. a. 2020. aasta oktoobris toimus kohtumine ekspertide, alushariduse erialaühenduste ja ministeeriumi esindajate vahel, kus eksperdid tutvustasid oma töö tulemusi. Määruse tekst oli tagasisidestamisel alushariduse erialaühenduste käes, millele järgnesid arutelud huvigruppidega ja parandusettepanekute tegemine.

Riikliku õppekava ja seletuskirja valmistasid ette Haridus- ja Teadusministeeriumi alushariduse peaekspert Heli Mäesepp (heli.maesepp@hm.ee, 735 0324), alushariduse valdkonna juht Triin Rass (*teenistussuhe peatunud*) ja Tiina Peterson (*teenistusest lahkunud*). Riikliku õppekava juriidilist kvaliteeti kontrollis ekspertiisi õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusnõunik Kristel Möller (kristel.moller@hm.ee, 735 0102).

Riikliku õppekava ettevalmistamisse olid kaasatud Eesti Lasteaednike Liidu, Eesti Linnade ja Valdade Liidu, Eesti Alushariduse Juhtide Ühenduse, Reggio Emilia Ühingu, Tallinna Ülikooli, Tartu Ülikooli, Eesti Haridustöötajate Liidu, Eesti Eralasteaedade Liidu, Tervise Arengu Instituudi, Eesti Lastevanemate Liidu, Eesti Haridustöötajate Liidu, Haridus- ja Noorteameti, Eesti Alushariduse Ühenduse esindajad.

2. Eelnõu eesmärk

Kvaliteetset alusharidust ja lapsehoidu (*Early childhood education and care - ECEC*) käsitatakse rahvusvaheliselt elukestva õppe alusena, mis toetab iga lapse sotsiaalset lõimumist ühiskonda ja tagab talle võrdsed võimalused õpinguteks ning täisväärtuslikuna tööjõuturul ja ühiskonnas toimimiseks. Kvaliteetne alusharidus ja lapsehoid on haridussüsteemi oluline osa, mille tagamine on iga Euroopa riigi ülesanne. Kvaliteetne alusharidus on kogu elukestva õppe alus, mis mõjutab lapse edasist toimetulekut ja edukat hakkamasaamist kõigis valdkondades, sh koolis. Rahvusvahelistes võrdlusuuringutes on toodud esile seoseid alushariduse ja õpilaste

¹ [Eskor. Laugus, 2020. a "Alushariduse töötajate ja ekspertide ootused koolieelse lasteasutuse õppekavale Haridus- ja Teadusministeeriumi algatatud õppekava arenduse kontekstis".](#)

edasise hakkamasaamise vahel koolis. Eesti saavutas 2022. aastal PISA uuringus kõrgeid tulemusi ning 96% Eestist uuringus osalenud õpilastest oli käinud lasteaias.²

Riiklik õppekava kehtestab alushariduse standardi. AHS näeb ette, et riiklikus õppekavas sätestatakse lastehoiu ja lasteaia õppekava koostamise põhimõtted, alushariduse alusväärtused, õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted, õpikäsitus ning õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted, kolmeaastase ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused, valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused ning lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted. Eesmärgiks on siduda põhihariduse lähtetase alushariduse lõpptasemega, et tagada üldoskuste ja -pädevuste järjepidevus, lapse individuaalse arengu hindamine ja toetamine ning lasteaia ja kooli koostöö lapse koolivalmiduse toetamisel.

Riiklikus õppekavas lähtutakse nüüdisaegsest õpikäsitusest, milles väärtustatakse iga lapse individuaalset toetamist, lapse aktiivset osalust, vastutust ning õpivõimaluste paindlikkust. Õpetaja ja teiste õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajate rolliks on aidata lapsel kujuneda ennastjuhtivaks isiksuseks, kes õpib ise valikuid tegema ja vastutama. Kõik viimased riiklikud õppekavad on lähtunud õppijakesksusest, üldoskuste kujundamisest ning erinevate valdkondade lõimimise vajadusest. Kuid haridusvaldkonna arengukavas 2021-2035 tuuakse välja ühe kitsaskohana, et nüüdisaegne õpikäsitus pole täies mahus siiski kõikjal rakendunud. Märgitakse, et õpe ei ole piisavalt õppijakeskne, sh ei ole juurdunud teaduspõhine lähenemine, kuidas õppimist individualiseerida ja toetada kogu elukaare jooksul ning üldoskuste arendamine on vähe väärtustatud. Seetõttu on riiklikus õppekavas seatud fookus lapse üldoskuste arengule ja erinevate valdkondade lõimimise vajadusele.

Riiklikus õppekavas väärtustatakse iga lapse arengut. Lapsed õpivad väga erinevalt ja riiklike vanusepõhiste “normide” sätestamine võib muuta õppe mehhaaniliseks normide täitmiseks, mis omakorda vähendab lapses õpimotivatsiooni ning eeldatavate tulemuste kvaliteeti. Seetõttu määratletakse riiklikus õppekavas lapse eeldatavate tulemuste miinimumnõuded.

Riiklikus õppekavas väärtustatakse lapseõlve ning last aktiivse õppijana. Lapsed õpivad kõige paremini õpi- ja kasvukeskkonnas, mis põhineb laste osalusel ja huvil õppimise vastu ning laste ja õpetajate koostööl. Lapsest lähtuvas õppe- ja kasvatusprotsessis tuleb lapsi kuulata ja nende tegevust vaadelda, kaasata lapsi õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisse, organiseerimisse ja tagasisidestamisse ning kasvukeskkonna loomisesse, väärtustada nende maailmanägemust ja individuaalseid erinevusi ning õppimisviise.

Riiklikus õppekavas väärtustatakse mängu kaudu õppimist. Mäng on koolieelses eas laste põhitegevuseks. Mängude ja projektide kaudu tuleb luua ruum, mis lähtub laste huvidest ja igapäevakogemustest ja kus omandatakse valdkondlikke teadmisi ning oskusi elulistes, laste jaoks tähenduslikes situatsioonides. Nii omandatakse uued teadmised palju sügavamalt ja suurema arusaamisega kui neid frontaalselt ja täiskasvanulikult tutvustades.

Eestis on lastehoiu ja lasteaia osalemine vabatahtlik ning alusharidust on võimalik omandada ka kodus. Lisaks lastehoidudele ja lasteaedadele saavad riiklikust õppekavast ja selle rakendamiseks mõeldud juhendmaterjalidest lapse arengu toetamiseks juhiseid ka pered, kelle laps omandab alusharidust kodus.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

² https://hm.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Pisa_tulemused_2022_0.pdf

Määrus koosneb üheksast peatükist ja 25 paragrahvist.

Esimeses peatükis esitletakse riikliku õppekava üldsätteid; teises antakse ülevaade alushariduse alusväärtustest; kolmandas peatükis sätestatakse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted; neljandas peatükis kirjeldatakse õpikäsitust ja õpi- ja kasvukeskkonda puudutavaid sätteid; viiendas reguleeritakse õppe- ja kasvatustegevuse korraldus; kuuendas peatükis kirjeldatakse kolmeaastase ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused; seitsmendas peatükis valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse arengu eeldatavad tulemused; kaheksandas peatükis lapse arengu hindamine ja toetamine ning üheksandas määruse rakendamisega seotud sätted.

1. peatükk. Üldsätted

Eelnõu 1. peatükis sätestatakse üldsätted.

§ 1. Reguleerimisala ja ülesehitus

Eelnõu § 1 lõige 1 sätestab, et riiklik õppekava näeb ette alushariduse standardi. Riiklik õppekava määrab kindlaks õppe- ja kasvatustegevuse alused kuni seitsmeaastaste laste alushariduse omandamise toetamiseks.

Regulatsiooni on võrreldes KELA RÕK § 1 lõikes 1 sätestatuga täpsustatud ning lisatud, et riiklik õppekava määrab kindlaks kuni seitsmeaastaste laste õppe- ja kasvatustegevuse alused alushariduse omandamise toetamiseks. Selline muudatus on seotud asjaoluga, et kohalik omavalitsus peab pooleteise- kuni kolmeaastastele lastele tagama koha lastehoius ja kolme- kuni seitsmeaastastele lasteaias. Täiendus on vajalik, sest käesolev riiklik õppekava annab suunised õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks lastehoius ja lasteaias.

Eelnõu § 1 lõige 2 sätestab, et riiklikus õppekavas kehtestatakse:

- 1) lastehoiu ja lasteaias õppekava koostamise põhimõtted;
- 2) alushariduse alusväärtused;
- 3) õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted;
- 4) õpikäsitus ning õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted;
- 5) kolmeaastase lapse ja kuue- kuni seitsme aastase lapse eeldatavad üldoskused;
- 6) valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused;
- 7) lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted.

Vastavat sätet on võrreldes KELA RÕK § 1 lõikes 2 sätestatuga muudetud ja täiendatud.

Eelnõu § 1 lõike 2 punktis 1 kasutatakse senise termini „lasteasutus“ asemel termineid „lastehoid“ ja „lasteaed“. Muudatus on vajalik, sest AHSis võetakse seniste terminite „koolieelne lasteasutus“, „lastesõim“, „erilasteaed“ ja „lapsehoiuteenus“ kasutusele terminid „lastehoid“ ja „lasteaed“.

Eelnõu § 1 lõike 2 punkt 2 sõnastab uue regulatsiooni riiklikus õppekavas, sätestades alushariduse alusväärtused. Alusväärtused on aluseks alushariduse pakkumise korraldamisel.

Eelnõu § 1 lõike 2 punkt 3 sõnastus on jäänud võrreldes KELA RÕK § 1 lõike 2 punkti 2 samaks.

Eelnõu § 1 lõike 2 punkt 4 sõnastus lähtub vastavalt riikliku õppekava struktuurist ning võrreldes KELA RÕK § 1 lõige 2 punkti 3 sõnastust on täiendatud, et nii käesolevas punktis kui riiklikus õppekavas läbivalt on termin „õppe- ja kasvatustegevuse korraldus“ asendatud terminiga õpikäsitus ning õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise üldiste põhimõtetega. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtete näol on tegemist uue regulatsiooniga. Muudatus on tingitud taotlusest luua senisest suurem sidusus põhikooli riikliku õppekavaga ning vajadusest jätta lastehoiu ja lasteaia õppe- ja kasvatuskorralduses rohkem ruumi lapse individuaalse arengu toetamiseks ja märkamiseks.

Eelnõu § 1 lõike 2 punkti 5 sõnastust on võrreldes KELA RÕK § 1 lõike 2 punkti 4 regulatsiooniga täiendatud ning lisatud „kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused“. Muudatus tuleneb AHSis sätestatud põhimõtetest, mille kohaselt kehtestatakse riiklikus õppekavas kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused, mis on aluseks laste üldoskuste arengu toetamisel lastehoius.

Eelnõu § 1 lõike 2 punkti 6 sõnastust on võrreldes KELA RÕK § 1 lõike 2 punktis 5 sätestatuga täpsustatud. Käesolev regulatsioon kehtestab valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted, seniste terminite „eesmärgid“ ja “sisu“ asemel. Need eesmärgid ja sisu on riiklikus õppekavas koondatud valdkonna põhimõtetes, et vähendada dubleerimist.

Eelnõu § 1 lõike 2 punkti 7 sõnastust on võrreldes KELA RÕK § 1 lõike 2 punkti 5 sõnastusega täiendatud, kehtestades lisaks lapse arengu hindamise põhimõtetele lapse arengu toetamise põhimõtted.

§ 2. Lastehoiu ja lasteaia õppekava

Võrreldes KELA RÕKiga on läbivalt muudetud termineid, mis muutuvad seoses AHSis kasutusele võetavate terminitega. Täiendavalt ei kohusta riiklik õppekava looma pedagoogilist nõukogu ning sellest mõistest on loobutud.

Eelnõu § 2 lõige 1 sätestab, et alushariduse riikliku õppekava alusel koostavad lastehoid ja lasteaed oma õppekava, mis on õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise ning läbiviimise alusdokument.

AHS kohaselt koostab lastehoid ja lasteaed riikliku õppekava alusel oma asutuse õppekava. Kuna lapsehoiuteenus muudetakse alushariduse süsteemi osaks, siis lastehoid peab koostama riikliku õppekava alusel lastehoiu õppekava laste üldoskuste arengu toetamiseks. Kolmeaastase lapse üldoskustesse on lõimitud erinevad õppe- ja kasvatustegevuse valdkondlikud (mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; muusika; kunst; liikumine) oskused.

Eelnõu § 2 lõige 2 sätestab, millistest osadest peab koosnema lastehoiu õppekava. Riikliku õppekava järgi tuleb lastehoiu õppekavas esitada:

- 1) lastehoiu eripära ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid;
- 2) lapse üldoskuste toetamise põhimõtted ja korraldus, sealhulgas õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ja korraldus;
- 3) kolmeaastase lapse või kolmeaastase ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse üldoskuste eeldatavad tulemused;

- 4) lapse arengu hindamise ning toetamise põhimõtted, dokumenteerimine ja korraldus;
- 5) vanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korraldus;
- 6) õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

Tegemist on uue regulatsiooniga, milles sätestatakse, mida tuleb lastehoiu õppekavas kirjeldada. Lastehoid lähtub õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel ja läbiviimisel lastehoiu õppekavast. Kolme- kuni seitsmeaastastele lastele mõeldud lastehoiu õppekavas tuleb esitada kuue- kuni seitsmeaastaste laste eeldatavad üldoskused, kuni kolmeaastastele mõeldud lastehoidude õppekavades tuleb esitada kuni kolmeaastaste laste eeldatavad üldoskused. Lastehoiu õppekava koostamisel on abiks riikliku õppekava rakendumist toetav juhendmaterjal, mille koostab Haridus- ja Teadusministeerium.

Eelnõu § 2 lõige 3 sätestab, millistest osadest peab koosnema lasteaia õppekava. Riikliku õppekava järgi tuleb lasteaia õppekavas esitada:

- 1) lasteaia eripära ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid;
- 2) õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise korraldus ja põhimõtted;
- 3) õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted;
- 4) kolmeaastase lapse ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused ning kuue- ja seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused;
- 5) lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted ja dokumenteerimine ning meetodid ja vahendid lapse arengu hindamiseks, jälgimiseks ja analüüsimiseks;
- 6) vanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korraldus;
- 7) õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

Sätet on võrreldes KELA RÕKiga täiendatud ja muudetud.

Eelnõu § 2 lõike 3 punkt 1 ei kehtesta kohustust kirjeldada lasteasutuse liiki, nagu see on sõnastatud KELA RÕKis, vaid kirjeldada tuleb lasteaia eripära ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.

Eelnõu § 2 lõike punkti 2 kohaselt tuleb lasteaia õppekavas kirjeldada õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise korraldus ja põhimõtted. Sättes kajastatud termin „põhimõtted” viitab vajadusele lasteaia tasandil kokku leppida põhimõtetes, millest õppe- ja kasvatustegevuse korralduses lähtutakse. Igal lasteaia meeskonnal on võimalik õppe- ja kasvatustegevuse korralduses lähtuda selle lasteaia vajadustest ja eripärast. Muudatus võimaldab õppe- ja kasvatustegevust paindlikumalt kavandada.

Eelnõu § 2 lõike punkti 3 kohaselt tuleb lasteaia õppekavas kirjeldada õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtteid. Tegemist on lasteaegade jaoks uue regulatsiooniga. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted on oluliseks aluseks lapse arengu toetamisel ning lapse huvide ja individuaalsete vajadustega arvestamisel õppe- ja kasvatustegevustes. Seepärast tuleb need edaspidi lasteaia õppekavas kirjeldada.

Eelnõu § 2 lõike punkti 4 kohaselt peab lasteaia õppekava kirjeldama kolmeaastase lapse, kuue- ja seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused ning kuue- ja seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused. Võrreldes kehtiva KELA RÕKiga ei kohusta käesolev säte lasteaedasiid kirjeldama lapse arengu eeldatavaid tulemusi õppekava läbimisel vanuseti. Muudatus tuleneb vajadusest jätta lasteaia õppe- ja kasvatuskorralduses rohkem ruumi lapse individuaalse arengu toetamiseks ja märkamiseks. Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti on edaspidi kirjeldatud riikliku õppekava rakendamist toetavates juhendmaterjalides. Juhendmaterjalist

saavad lapse arengu toetamiseks juhiseid ja tuge lisaks lasteaedadele ka pered, kelle laps omandab alusharidust kodus.

Eelnõu § 2 lõike punkt 5 näeb ette kohustuse kajastada lasteaia õppekavas lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtteid ja dokumenteerimist. Samuti tuleb anda ülevaade meetoditest ja vahenditest, mis on lasteaias kasutusel lapse arengu hindamiseks, jälgimiseks ja analüüsimiseks. Lapse arengu hindamine lasteaias peab olema süstemaatiline ja dokumenteeritud ning see on aluseks õppe- ja kasvatustöö planeerimisel. Riiklikult on välja töötatud hindamisvahend 5-aastase lapse arengu jälgimiseks ning analüüsimiseks. Hindamisvahendi tulemuste abil saab õpetaja iga lapse arengut individuaalselt toetada ning seada lapsest lähtuvalt arengueesmärgid koolivalmiduse saavutamiseks. Haridusliku erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtteid ja korraldust on kehtestatud alusharidusseaduses.

Eelnõu § 2 lõike punkti 6 kohaselt tuleb õppekavas kirjeldada vanematega tehtava koostöö põhimõtteid ja korraldust, seda sõnastust ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕKiga sisuliselt muudetud.

Eelnõu § 2 lõike punkt 7 näeb ette lasteaia õppekava uuendamise ja täiendamise korra. Võrreldes kehtiva KELA RÕKiga ei ole regulatsiooni sisuliselt muudetud.

Eelnõu § 2 lõige 4 sätestab, et lastehoiu ja lasteaia töötajate, lasteaia puhul ka hoolekogu ettepanekul, võib õppekavasse lisada täiendavaid õppe- ja kasvatustegevusega seotud sätteid.

Võrreldes kehtiva KELA RÕK § 2 lõikega 5 on sättest välja jäetud lause osa „pedagoogilise nõukogu ettepanekul”, sest käesolev riiklik õppekava ei sisalda pedagoogilise nõukogu mõistet ning AHSis pedagoogilist nõukogu ei reguleerita. Õppekava on oluline alusdokument, mille koostamisest ja arendamisest võtavad osa kõik AHS § 27 lõikes 1 nimetatud töötajad, kellel on eelnõu kohaselt õigus teha ettepanekuid õppekava täiendamiseks muude õppe- ja kasvatustegevusega seotud sätetega. Sarnane õigus laieneb ka lasteaia hoolekogule ja seda põhimõtet võrreldes kehtiva KELA RÕKiga ei muudeta.

2. peatükk. Alushariduse alusväärtused

Tegemist on uue peatükiga riiklikus õppekavas. Alushariduse alusväärtuste kirjeldamine riiklikus õppekavas on vajalik, et avada alushariduse kui ühe haridustaseme põhiolemust ning eesmärgid. Täiendavalt on alusväärtuste sätestamine riiklikus õppekavas seotud eesmärgiga luua senisest suurem sidusus alushariduse riikliku õppekava ja põhikooli riikliku õppekava vahel, kus alusväärtused on õppekava osana reguleeritud. Õppekavade formaalselt sarnane ülesehitus muudab õppekavad mõlema haridustaseme kasutaja vaates paremini hoomatavaks ning toob esile kahe haridustaseme õppekava sidususe.

§ 3. Alushariduse alusväärtused

Alushariduse alusväärtuste sõnastamine võimaldab selgemini tajuda üldist hariduskonteksti ja -suundumusi alushariduses. Koolieelses eas kujunevad lastel väärtused konkreetsetes situatsioonides ja õppe- ja kasvatustegevuses ning nad hakkavad vahet tegema sobiva ja ebasobiva käitumise vahel. Sellest tulenevalt on oluline alustada väärtuste kujundamisega eelkoolieas. Alusväärtuste lisamine riiklikusse õppekavasse annab lastehoidudele ja lasteaedadele tegutsemissuunad.

Eelnõu § 3 lõige 1 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevus põhineb lapseõlve väärtustamisel ning lastehoiu ja lasteaia peamine ülesanne on kaitsta ja edendada lapse õigust täisväärtuslikule ning turvalisele lapseõlvele. Lastehoiu ja lasteaia toetatakse võrdsel määral lapse vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Lastehoid ja lasteaed loovad tingimused lapse erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks, eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks. Alushariduses on ennekõike väärtustatud lapse õigus heaolule. Lastehoiu ning lasteaia õpi- ja kasvukeskkond peab olema turvaline ja julgustav, et toetada lapse võimete ning oskuste igakülgset arengut.

Eelnõu § 3 lõige 2 sätestab, et lastehoid ja lasteaed kujundab väärtushoiakuid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks.

Väärtushoiakute teket mõjutab ümbritsev keskkond, milles laps viib. Väärtushoiakud on individuaalsed ning ei ole kaasa sündinud. Väärtushoiakud arenevad kogu elukaare jooksul. Väärtushoiakute aluspõhja loomine eelkoolieas toimub sünnihetkest kuni 7-eluastani. Väärtuskasvatus algab lapse kodust, vanemate ja lähedase täiskasvanu eeskujust ja tugineb nende väärtushinnangutele.³ Varajases lapseas kujundatud väärtushoiakud on eduka tuleviku ja ühiskonnas koostoimimise aluseks. Väärtushoiakute kujundamiseks on oluline lapsi kuulata, toetada nende aktiivset õppimist ning neid asjakohaselt suunata. Täiskasvanu teadliku juhendamise ja eeskjuu kaudu hakkavad lapsed sel perioodil vahet tegema sobiva ja ebasobiva käitumise vahel ning kinnistuvad head kombel ja positiivsed hoiakud.

Eelnõu § 3 lõige 3 sätestab, et alushariduse riiklikus õppekavas oluliseks peetud väärtused tulenevad Eesti Vabariigi põhiseaduses, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis, lapse õiguste konventsioonis ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest. Alusväärtustena tähtsustatakse üldinimlikke väärtusi (ausus, hoolivus, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ning ühiskondlikke väärtusi (vabadus, demokraatia, austus emakeele, eesti keele ja kultuuri vastu, kodumaa- armastus, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, terviseteadlikkus, keskkonna jätkusuutlikkus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).

Riiklikus õppekavas peetakse alushariduse alusväärtustes oluliseks üldinimlikke ning ühiskondlikke väärtusi, mis tulenevad Eesti Vabariigi põhiseadusest, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonist, lapse õiguste konventsioonist ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest.. Rahvusvaheliselt tunnustatud väärtuste ja eetiliste põhimõtete arendamine, soodustab maailmas ühiskondliku väärtusruumi teket.

3. peatükk. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ning põhimõtted

§ 4. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Eelnõu § 4 lõige 1 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgiks on tagada lapse igakülgne ja järjepidev areng koostöös koduga.

Regulatsiooni ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕKiga muudetud. Lapse arengu toetamine koolieelses eas toimub kodu ja alusharidust võimaldava õppeasutuse koostöös ning see on oluliseks eelduseks lapse igakülgseks ja järjepidevaks arenguks..

³ https://changingminds.org/explanations/values/values_development.htm

Eelnõu § 4 lõike 2 kohaselt toetatakse lapse üldoskuste ning valdkondlike oskuste kujunemist ja arengut lõikes 1 kirjeldatud üldeesmärgist lähtuvalt, et luua kolmeaastase lapse puhul eeldused hakkamasaamiseks lasteaias ning kolme- kuni seitsmeaastase lapse puhul, eeldused põhihariduse omandamiseks ja edasijõudmiseks igapäevaelus.

Võrreldes kehtiva KELA RÕKiga on regulatsiooni muudetud. Kehtivas KELA RÕKis esitatud loetelu on käesolevas riiklikus õppekavas väljendatud läbi õppekavas sätestatud üldoskuste ning valdkondlike oskuste kujundamise ja arendamise. Selline muudatus on vajalik, sest käesolev riiklik õppekava sätestab lapse eeldatavad arengutulemused konkreetsetes valdkondades. Lapse kehaline, vaimne, sotsiaalne ning emotsionaalne areng tagatakse nimetatud valdkondades kirjeldatud põhimõtete rakendamise ning järjepideva õppe- ja kasvatustegevuse kaudu. Alusharidust omandab laps kodus, lastehoius või lasteaias. Võrreldes lasteaiaga on lastehoiu õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgiks luua kuni kolmeaastase lapse puhul eeldused edukaks hakkamasaamiseks lasteaias ning kolme- kuni seitsmeaastase lapse puhul eelkõige koostöös koduga, eeldused põhihariduse omandamiseks. Riikliku õppekava ajakohastamise üks taotlustest on siduda põhihariduse lähtetase senisest efektiivsemalt alushariduse lõpptasemega. Koolivalmiduse kujundamine on põhiharidusse sisenemisel oluliseks eelduseks, mistõttu on oluline viidata põhihariduse omandamiseks vajalike eelduste loomisele ka alushariduse riiklikus õppekavas.

§ 5. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Eelnõu § 5 lõige 1 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimisel:

- 1) selgitatakse välja lapse arengutase, millest lähtutakse tegevuste eesmärkide seadmisel ning tegevuste planeerimisel;
- 2) tagatakse igale lapsele eduelamus;
- 3) toetatakse lapse loovust, huvi ja omaalgatust;
- 4) luuakse turvaline, hooliv, kiusamisvaba ja koostöine õhkkond;
- 5) väärtustatakse demokraatlikke suhteid ning lugupidamist enda ja teiste suhtes;
- 6) lõimitakse erinevaid valdkondi ja tegevusi, võimaldades vabamängu, katsetamist, liikumist, muusikat ja teisi aktiivset õppimist ning loovust toetavaid meetodeid nii individuaalsetes tegevustes kui ka grupis;
- 7) väärtustatakse eesti keelt, eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teiste kultuuride eripäraga;
- 8) toetatakse mitmekeelsest perest pärit lapse keelelist arengut mitme keele kasutajana ning märgatakse ja toetatakse last erinevates keelekasutusolukordades;
- 9) kasutatakse digitehnoloogia võimalusi õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks

Eelnõu § 5 lõike 1 sissejuhatava lauseosa sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 4 lõike 1 sõnastusega täiendatud. Lausesse on lisatud sõna „organiseerimisel“, viidates sellega õppe- ja kasvatustegevuste kontekstis vajadusele juba õppe- ja kasvatustegevuste kavandamise faasis tagada säte loetelus välja toodud põhimõtete järgimine.

Eelnõu § 5 lõike 1 punktide 1–6 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 4 lõike 1 punktide 1–10 sõnastusega täiendatud. Muudetud on KELA RÕKis esitatud põhimõtete järjekorda ning ajakohastatud punktide sisu. Sätte ajakohastamise aluseks on õpetaja kutsestandardis tase 6 kirjeldatud kompetentsid, mis peavad õpetajal omandatud olema. Seetõttu on põhjendatud nende põhimõtete sätestamine riiklikus õppekavas õppe- ja kasvatustegevuste organiseerimise alusena.

Eelnõu § 5 lõike 1 punkti 1 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 4 lõike 1 punkti 1 sõnastusega täpsustatud, rõhutades, et välja on vaja selgitada nii kogu rühma kui ka iga lapse arengu tase, millest lähtutakse tegevuse eesmärkide seadmisel ning tegevuse planeerimisel.

Eelnõu § 5 lõike 1 punkt 2 sätestab põhimõtte tagada lapsele eduelamus. Eduelamuse tagamine on oluline, sest see toetab lapse tegutsemis- ja õpimotivatsiooni ning positiivse enesehinnangu kujunemist. Kehtivas KELA RÕKis on eduelamus sätestatud § 4 lõige 1 punktis 7. Vastavas punktis viidatud turvatunnet käsitletakse käesoleva riikliku õppekava § 5 lõike 1 punktis 4.

Eelnõu § 5 lõike 1 punkti 3 on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 4 lõike 1 punkti 3 sõnastusega laiendatud ning lisaks loovuse toetamisele rõhutatakse vajadust toetada ka lapse huvi ja omaalgatust, näiteks vabamängu näol. Seda põhjusel, et lapsed peavad saama ise oma õpiprotsessi suunata ning tagatud peavad olema võimalused õppida huvipakkuvate tegevuste, mängude ja vahendite kasutamise kaudu. Lastehoiu ja lasteaia õpi- ja kasvukeskkond peab lastele pakkuma võimalusi luua, katsetada ja leiutada ning toetama seeläbi lapse omaalgatuse kujunemist.

Eelnõu § 5 lõike 1 punkti 4 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 4 lõike 1 punkti 4 sõnastusega muudetud, sätestades põhimõtte luua turvaline, hooliv, kiusamisvaba ja koostöine õhkkond, milles tegutsetakse ühistele väärtustele tuginevatest kokkulepetest lähtuvalt. Mäng õppe- ja kasvatustegevuse osana on kajastatud käesoleva lõike punktis 6.

Eelnõu § 5 lõike 1 punkti 5 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 4 lõike 1 punkti 5 sõnastusega täiendatud ning käesolev säte keskendub ennekõike demokraatlikele suhete loomisele, nende väärtustamisele ning lugupidamisele enda ja teiste suhtes. Oluline on juba varases lapsepõlves õppida tundma ja austama ennast ja teisi, märkama ja lahendama probleeme ning kogeda vabaduse ja vastutuse seoseid. Lastekaitseaduse §-des 2 ja 5 on sätestatud, et igal lapsel on õigus igakülgselt arengut ja heaolu toetavale keskkonnale, võrdsele kohtlemisele ning vabale eneseväljendusele. Lapse õiguste konventsioonis nimetatakse laste õigust turvalisusele, kaitsele, maksimaalsele arengule ja hoolitsusele ning võimalusele ennast vabalt väljendada, arvamust avaldada ja kaasa rääkida oma elu puudutavates küsimustes.

Eelnõu § 5 lõike 1 punkti 6 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 4 lõike 1 punkti 6 sõnastusega muudetud. Lapse arengu toetamine on käesolevas riiklikus õppekavas sätestatud õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel läbivaks põhimõtteks. Sotsialiseerumist soodustava keskkonna kujundamisel õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel ei kehtestata, kuid sellega seotud põhimõtteid on avatud § 5 lõige 1 punktides 1–8. Võrreldes kehtiva KELA RÕKiga reguleeritakse käesolevas sättes, et õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimisel on oluline erinevaid valdkondi ja tegevusi lõimida, võimaldades vabamängu, katsetamist, liikumist ning muusikat ja teisi aktiivset õppimist ja loovust toetavaid meetodeid nii individuaalsetes tegevustes kui ka grupis. Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel on oluline lähtuda J. Käisi üldõpetuse põhimõttest ning lõimida laste huvidest lähtuvalt, erinevaid valdkondi ühtseks tervikuks.

Üheks kaasaegseks aktiivõppevormiks on projektõpe, kus käsitletav temaatika tuleb laste ümbritsevast elust, laste huvidest lähtuvalt ning lastel on planeerimisprotsessis oma roll. Projektõpe on meetod, mis keskendub laste aktiivsele osalemisele ja reaalse maailma probleemide lahendamisele. See meetodika võimaldab lastel töötada pikema aja jooksul projektide kallal, mis on seotud nende huvide ja eluliste küsimustega. Lõimitud tegevused aitavad päris elu mõista ja mõtestada ning sel moel teevad lapsed esimesi samme ennastjuhtivaks õppijaks ja iseseisvaks inimeseks kujunemise teel.

Eelnõu § 5 lõike 1 punkti 7 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 4 lõike 1 punkti 7 sõnastusega muudetud, selles ei sõnastata turvatunde ja eduelamuse tagamist, sest see osa on käsitletud käesoleva paragrahvi lõike 1 teistest punktides. Käesolevas punktis kirjeldatakse põhimõtet, mis seisneb eesti kultuuritraditsioonide väärtustamises ning teiste kultuuride eripäraga arvestamises. Selle põhimõtte sätestamine riiklikus õppekavas on oluline, sest Euroopa Liidu ja Schengeni viisaruum soodustab mitmekultuurilise hariduse kujunemist Eestis ning õppe- ja kasvatustegevust kavandades tuleb seepärast arvestada teiste kultuuride eripäraga. Samal ajal on oluline hoida ja väärtustada eesti kultuuritraditsioone ja eesti keelt. Alushariduse alusväärtustena tähtsustatakse eesti keele ja kultuuri väärtustamist ning seetõttu on eesti keele ja eesti kultuuritraditsioonide edasi kandmine õppeasutuse ja õppekava ülene ülesanne. Ka tulenevalt ÜRO lapse õiguste konventsioonist tuleneb kohustus luua igale lapsele soodsad tingimused igakülgselt arenguks.

Eelnõu § 5 lõike 1 punktis 8 sätestatakse põhimõtte toetada mitmekeelsest perest pärit lapse keelelist arengut mitme keele kasutajana ning märgata ja toetada last erinevates keelekasutusolukordades. Tegemist on uue regulatsiooniga riiklikus õppekavas. Varajane mitmekeelsus soodustab tulevikus lapse keeleliste oskuste arengut mõlemas keeles ning lihtsustab teiste keelte omandamist. Kuna varajases eas ei ole mitmekeelse lapse keeleline areng sama, mis ükskeelsel lapsel, siis vajab see erilist tähelepanu, märkamist ja tuge. Erineva keele- ja kultuuritaustaga laste eesti keele toetamisel on abiks Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt tellitud e-käsiraamat, mille koostavad Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli eksperdid.

Eelnõu § 5 lõike 1 punkt 9 on riiklikus õppekavas uus regulatsioon. Selles sätestatakse põhimõtte kasutada digitehnoloogia võimalusi õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks. Eesmärk on, et õppekavaarenduses lõimitakse digitaalsete lahenduste kasutamine õppe- ja kasvatustegevustesse, et mitmekesistada õppimist, kujundada laste arusaama tehnoloogiast meie ümber ning arendada loovust läbi tehnoloogiliste tegevuste. Õppe- ja kasvatustegevusi läbi viies püütakse tagada lastele mitmekülgsed kokkupuuted digitehnoloogiaga (robotikavahendid, digitaalsed mikroskoobid, heli salvestavad vahendid jm), tutvustada digitehnoloogia ja interneti kasutamise seotud võimalusi ning ohtusid, kujundada positiivseid käitumismustreid digitehnoloogia kasutamisel ning õpetada eesmärgipäraselt ja heaperemehelikult digitehnoloogia käsitsemist õppimise eesmärgil. Digitehnoloogia on õppekavasse lisandunud praktilistel kaalutlustel – eelkooliealised lapsed on digitehnoloogia igapäevased kasutajad ning digitehnoloogia ei ole lasteaias õppe- ja kasvatustöös enam sugugi uueks nähtuseks. Seda silmas pidades on kohane digitemaatika sätestamine riiklikus õppekavas ning sellega seotud positiivsete käitumisharjumuste ning teadmiste ja hoiakute kujundamine alushariduses. Digipädevuse arendamine on Eesti haridusvaldkonna arengukavasaastani 2035 läbivalt kõigi kolme strateegilise eesmärgi oluliseks komponendiks, mistõttu on oluline asuda digipädevust eesmärgipäraselt kujundama juba eelkoolieas.⁴ Täpsemad juhised ning selgitused digitemaatika kohta alushariduses, leiab riikliku õppekava rakendamiseks mõeldud vastavasisulisest juhendmaterjalist, mille koostab Haridus- ja Teadusministeerium.

Eelnõu § 5 lõige 2 sätestab, et lastehoius ja lasteaias panustavad kõik töötajad lapse arengu toetamiseks ja tema potentsiaali parimaks avaldumiseks.

Sätte sõnastust ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕK § 4 lõike sõnastusega 2 sisuliselt muudetud. Lapse arengut toetavad kõik lastehoiu ja lasteaias töötajad ning tavapäraseks on siinkohal

⁴ [Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035.pdf \(valitsus.ee\)](#)

omavaheline meeskonnatöö. Alusharidusseaduse § 25 lõike 1 kohaselt on direktori ülesanne tagada õppe- ja kasvatustegevuse korraldusega seotud ülesannete ja lasteaia õppekava täitmine ning töötajate ja ressursside otstarbekas ja tulemuslik juhtimine koostöös õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajate ning hoolekoguga. Kuigi lastehoius ei ole direktorit, tuleb ka lastehoiu juhil tagada tulemusliku töö toimimine, sealhulgas luua võimalused töötajate omavaheliseks tööks, mis oleks lapse arengut soodustav ja toetav. Toodud põhjustel ei ole vajadust käesolevasse lõikesse lisada täiendust selle kohta, et lapse arengu toetamisel meeskonnatööna, lasub vastutus õppeasutuse juhil.

4. peatükk. Õpikäsitus ning õpi- ja kasvukeskkond

Eelnõu 4. peatükis kirjeldatakse õpikäsitust ning õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtteid alushariduses.

§ 6. Õpikäsitus

Eelnõu § 6 kirjeldab õpikäsitust. Tegemist ei ole uue regulatsiooniga riiklikus õppekavas. Võrreldes kehtiva KELA RÕKiga sätestatakse õpikäsitus ühes peatükis õpi- ja kasvukeskkonnaga. Nimetatud muudatus on tingitud taotlus luua parem sidusus põhikooli riikliku õppekava regulatsiooniga. Kehtivas KELA RÕKis kirjeldatakse õpikäsitust §-s 5, käesolevas riiklikus õppekavas §-s 6. Õpikäsitusega seonduvaid sätteid on riiklikus õppekavas ajakohastatud ja muudetud.

Eelnõu § 6 lõige 1 sätestab, et õppimise psühholoogiliseks aluseks on kogemus, mille laps omandab vastastikusel toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Õppimine ja õpetamine toimuvad üldõpetuse põhimõtetel lapse lähima arengu tsoonis. Riiklikus õppekavas käsitatakse õppimist väljundipõhiselt, rõhutades muutusi lapse käitumises, teadmistes, hoiakutes ja oskustes, väärtustades õppeprotsessi.

Eelkoolieas toimub õppimine valdavalt läbi vahetu kogemuse. Võrreldes KELA RÕKiga rõhutatakse üldõpetusliku tööviisi rakendamise põhimõtteid käesolevas riiklikus õppekavas õpikäsituse peatükis, viidates tegevuste lõimimise olulisele kogu õppekava üleselt. Täiendavalt toonitab käesolev säte, et õppimine ja õpetamine lastehoius ning lasteaias toimub täiskasvanu suunamisel ja toetamisel lapse lähima arengu tsoonis.

Lähima arengu tsoon on ala, kus õppimine toimub ainult siis, kui õppijat aitab ja juhendab õpetaja või kaaslane, kes on oma arengult temast ees. Asju, mis on lapse lähima arengu tsoonis, ei suuda laps veel iseseisvalt sooritada, küll aga on ta selleks suuteline kõrvalise abiga. Alguses sooritab laps uut tegevust õpetaja või kaaslane abiga, aga peagi suudab ta seda juba iseseisvalt teha.⁵ Seega täiskasvanu ülesandeks on pakkuda lapsele uue oskuse omandamiseks vajalikku tuge – juhtida laps uute oskuste juurde ja toetada teda, kuni ta on võimeline ülesannet ilma kõrvalise abita täitma. Oluline on toetada iga lapse arengut.

Eelnõu § 6 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevus on tervik, mille organiseerimisel võetakse arvesse lapse:

- 1) füüsilist, kognitiivset, emotsionaalset ning sotsiaalset arengut ja võimeid;
- 2) kultuurilist tausta;
- 3) huvisid ja vajadusi.

⁵ <https://perikasvatuseinstituut.wordpress.com/2017/05/04/lapse-arendamine-lahima-arengu-tsoonis/>.

Võrreldes kehtiva KELA RÕK § 5 lõike 2 sõnastusega on käesoleva lõike sõnastust täiendatud ja muudetud. Lisatud on, et õppekava käsitleb õppe- ja kasvatustegevust kui tervikut, mis peab arvesse võtma kõiki asjaolusid lapse arengus, muu hulgas arvestama lapse kultuurilise tausta ja eripäradega, lapse vajadustega ning toetama ka lapse huvisid. Õppe- ja kasvatustegevuste keskmeks on käesoleva sätte kohaselt laps ja tema areng.

Eelnõu § 6 lõige 3 sätestab, et laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, võimaldatakse teha valikuid ning julgustatakse tehtut analüüsima. Väärtustatakse lapse loovust, omaalgatust ja ettevõtlikkust. Lapsega tegelevate täiskasvanute ülesanne on olla lapse arengu suunaja, toetaja ja juhendaja ning kujundada lapse arengut toetav keskkond.

Võrreldes kehtiva KELA RÕK § 5 lõike 3 sõnastusega on käesoleva lõike sõnastusse lisatud, et õppe- ja kasvatustegevuse käigus väärtustatakse lapse loovust, omaalgatust ja ettevõtlikkust. Eelkoolieas õpib laps mängu ja aktiivsete tegevuste kaudu, mistõttu rõhutatakse lapse rolli õppe- ja kasvatustegevuse aktiivse osalejana. See tähendab muu hulgas, et lapselt ei oodata pelgalt uute teadmiste omaksvõttu, vaid ka ettevõtlikkust ja aktiivsust. Täiendavalt suunatakse last oma tegevuse ja õppimise eest vastutama. Nii tagatakse lapsele võimalused ise oma tegevuse üle otsustada ja toetatakse probleemide lahendamiseks tarvilike oskuste kujunemist. Lapsega tegelevate täiskasvanute ülesanne on nii kehtiva KELA RÕKi kui käesoleva riikliku õppekava kohaselt lapse arengut suunata ja kujundada lapsele keskkond, kus laps saab aktiivselt mõelda, arutleda ja õppida.

§ 7. Õpi- ja kasvukeskkond ning selle kujundamise põhimõtted

Eelnõu §-s 7 on reguleeritud õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtteid. KELA RÕKis selliseid põhimõtteid reguleeritud ei ole. Säte lisati alushariduse riikliku õppekava sidustamiseks põhikooli riikliku õppekavaga. Lastehoiu ja lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded lapse arengu toetamiseks, tervise kaitseks ning õppe- ja kasvatustegevuse turvaliseks ja ohutuks korraldamiseks vajalike tingimuste loomiseks kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega AHS § 4 alusel.

Eelnõu § 7 lõike 1 kohaselt mõistetakse riikliku õppekava tähenduses õpi- ja kasvukeskkonnana last ümbritseva vaimse, sotsiaalse, füüsilise ja digitaalse keskkonna kooslust, milles laps areneb ja õpib. Õpi- ja kasvukeskkond toetab lapse positiivse enesehinnangu kujunemist ja lapse arenemist iseseisvaks, algatusvõimeliseks ja aktiivseks õppijaks. Õpi- ja kasvukeskkond kannab alushariduse alusväärtusi.

Õpi- ja kasvukeskkonna põhimõtted on lahti kirjutatud last ümbritseva vaimse, sotsiaalse, füüsilise ja digitaalse keskkonna kaudu. Õpi- ja kasvukeskkond riikliku õppekava tähenduses ei ole seega pelgalt last ümbritsev füüsiline ruum, vaid kogu last ümbritseva keskkonna kooslus. Käesoleva sätte rõhutab õpi- ja kasvukeskkonna rolli laste positiivse enesehinnangu ja algatusvõime kujunemisel ning lapse arengu toetamisel. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel lähtutakse alushariduse alusväärtustest.

Eelnõu § 7 lõige 2 sätestab, et õpetaja loob õpi- ja kasvukeskkonna koostöös laste, abiõpetaja ja teiste töötajatega, kaasates võimalusel vanemaid. Lastehoiurühmas, milles ei tööta õpetajat, täidab eelnimetatud ülesannet lapsehoidja. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel lähtutakse laste vanusest ja vajadustest ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ja sisust.

Sättes rõhutatakse, et õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel on laps ja tema vanemad oluliseks koostööpartneriks. Õpi- ja kasvukeskkond peab vastama laste vanusele ja vajadustele. Seda silmas pidades ei saa last ümbritsev õpi- ja kasvukeskkond olla püsivalt ühesugune – laste vanusest, huvidest ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest lähtuvalt peavad regulaarselt vahetuma õppevahendid ja -mängud ning keskkond peab lapse arengut vastavalt tegevusele püstitatud eesmärkidest toetama. Mitmekesiste õpivõimaluste ja õpikeskkondade olulist õppeprotsessis rõhutab muu hulgas ka Eesti haridusvaldkonna arengukava aastani 2035 ja seda eesmärgiga toetada pädevuse kujunemist, mis võimaldaks lapsel edaspidi toime tulla erisugustes keskkondades.

Eelnõu § 7 lõike 3 punktid 1–8 sätestavad, et sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:

- 1) lähtutakse lapse heaolust, ühistele väärtustele tuginevatest kokkulepetest ning lastehoiu ja lasteaia tavadest;
- 2) luuakse usaldav, sõbralik, pinge- ja vägivallavaba õhkkond;
- 3) suunatakse lapsi üksteisega arvestama, üksteist toetama ja koostööd tegema;
- 4) väärtustatakse ja tunnustatakse ideede ning arvamuste paljusust;
- 5) tagatakse aeg mõtestamiseks, mõttevahetuseks ja tagasisideks;
- 6) kujundatakse heatahtlik ja avatud suhtumine erinevustesse ning kõikidele lastele tagatakse võrdsed võimalused;
- 7) kohandatakse tegevusi, õpet ja õppematerjale paindlikult, võimaldatakse valikute tegemist ning luuakse võimalused aktiivseks osaluseks;
- 8) tehakse koostööd vanematega.

Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamise põhimõtted sätestatakse riiklikus õppekavas eesmärgiga luua senisest suurem sidusus alushariduse riikliku õppekava ja põhikooli riikliku õppekava vahel. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel on oluline tagada kõikide laste heaolu, huvidega arvestamine, leppida kokku koostoimimise üldistes põhimõtetes ning kujundada lastes oskusi kaaslastesse lugupidavalt suhtuda. Keskkond peab soodustama valikute tegemist, sest ka lihtsate valikute ja otsuste tegemise võimaldamine suurendab laste kaasahaaratust ja õpimotivatsiooni ning toetab õpitu tulemuslikumat omandamist. Teadlik lähenemine mõtestamise ja mõttevahetuste võimaldamiseks loob tingimused varasemate teadmiste ja kogemuste aktiveerimiseks, meenutamiseks ning kasutamiseks. Lastehoiu ja lasteaia tegevuste kavandamisel tuleb arvestada, et lastele jääks aega õppe- ja kasvatustegevusest saadud informatsiooni ja kogetu mõtestamiseks, eakaaslastega mõtete vahetamiseks ning tagasisidestamiseks. Mõtete vahetamisega, mõtestamisega ning tagasiside jagamisega kinnistavad lapsed uusi teadmisi. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel on oluline ka koostöö lastevanematega, sest vastutus lapsele soodsa arengukeskkonna loomise, lapse arengu, kasvu, õppimise ja toetamise eest lasub ka vanematel.

Eelnõu § 7 lõike 4 punktid 1-5 sätestavad, et füüsilise keskkonna kujundamisel:

- 1) tagatakse turvalisus;
- 2) tehakse õppeprotsess nähtavaks;
- 3) tagatakse õppe- ja mänguvahendite kättesaadavus ja mitmekesisus;
- 4) võimalusel luuakse füüsiline keskkond, mis on lihtsasti ümberkohaldatav, paindlik ning aktiivset liikumist võimaldav, liigendatud rühmaruum, mis võimaldab tegutseda alarühmades ja pakub võimalusi omaette olemiseks;
- 5) luuakse võimalused mängimiseks ja aktiivseks liikumiseks ruumides ja õues.

Ka füüsilise keskkonna kujundamise põhimõtted sätestatakse riiklikus õppekavas eesmärgiga luua senisest suurem sidusus alushariduse riikliku õppekava ja põhikooli riikliku õppekava

vahel. Füüsilise keskkonna kujundamisel on oluline lähtuda eakohasuse põhimõtetest, tagada laste turvalisus ning veenduda, et keskkond on mitmekesine ja iga lapse arengut soodustav. Käesoleva lõike punktis 2 sätestatakse õppeprotsessi nähtavaks tegemise põhimõtte. Kehtivas KELA RÕKis õppeprotsessi nähtavaks tegemist ei käsitleta. Õppeprotsessi nähtavaks tegemine on seotud riiklikus õppekavas sätestatud pedagoogilise dokumenteerimise põhimõttega, mis muu hulgas tagab laste mõtete ja tööde avatud esitlemise lastele ja vanematele. Õppeprotsessi nähtavaks tegemine võimaldab õppimist ja selle protsessi paremini mõtestada ning omandatud teadmisi kinnistada. Last ümbritsevas füüsilises keskkonnas on oluline tagada õppe- ja mänguvahendite kättesaadavus ning kujundada ruum selliselt, et see aktiveeriks laste loovust, soodustaks laste omaalgatuslikku mängu, suhtlust, toetaks õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist ning tagaks lapsele võimaluse omaette olekuks.

Eelnõu § 7 lõige 5 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevusi viiakse läbi lastehoiu ja lasteaia siseruumides ning õues, samuti väljaspool lastehoidu ja lasteaeda.

Sättega luuakse eeldus õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimiseks ka väljaspool lastehoiu ja lasteaia siseruume. Kuivõrd eelkoolieas omandatakse uusi teadmisi ja oskusi ennekõike läbi vahetu kogemuse, antakse käesolevaga soovitus tutvuda õpitavaga võimalusel vahetus ja loomulikus keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus saab vastavalt seatud eesmärkidele, toimuda näiteks lastehoiu või lasteaia õuealal, looduses, muuseumis, teatris, keskkonnahariduskeskuses, ettevõtetes ja mujal.

5. peatükk. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Eelnõu 5. peatükis on sätestatud õppe- ja kasvatustegevuse korraldus. Tegemist ei ole uue regulatsiooniga. Peatüki sisu on riiklikus õppekavas täiendatud ja vastavalt õppekava uuendamise eesmärkidele ajakohastatud.

Riiklikus õppekavas ei nimetata enam õppeaasta pikkust, sest see on reguleeritud AHS §-s 9.

§ 8. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

Eelnõu § 8 sätestab rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise põhimõtted

Eelnõu § 8 lõige 1 sätestab, et rühma õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel arvestatakse lastehoiu või lasteaia päevakavaga.

Lastehoius ja lasteaias tuleb koostada päevakava. Päevakava koostamise nõuded ja kord on sätestatud AHS § 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määruses „Lastehoiu ja lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded“. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel tuleb arvestada kehtestatud päevakavaga.

Eelnõu § 8 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevus toimub läbi igapäevatoimingute, laste mängu, kavandatud ja spontaanselt tekkivate tegevuste. Õppe- ja kasvatustegevuses võimaldatakse lastel tegutseda muu hulgas nii individuaalset kui ka väikestes gruppides. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja käsitletava teema valikul lähtutakse lapsest, alushariduse alusväärtustest, last ümbritsevast keskkonnast ning põhimõttest lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Võrreldes kehtiva KELA RÕKiga on sõnastust täpsustatud. Õppe- ja kasvatustegevusena on käsitletavat igapäevased toimingud, mäng ja vabategevused, sest kõik lastehoius ning lasteaias

toimuvad tegevused toetavad ja soodustavad lapse arengut läbi teadlikult kujundatud õpi- ja kasvukeskkonna. Oluline on, et planeeritakse tegevusi nii individuaalselt kui ka väikestes gruppides, et iga lapse õpitee saaks piisavalt toetatud. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja käsitletava teema valikul lähtutakse lapsest. Praktikas tähendab see, et arvestatakse nii lapse arengutaseme, vanuse kui ka huvidega. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise kontekstis on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 7 lõikega 2 loobutud käsitlemast “pedagoogi” kui õppe- ja kasvatustegevuse kavandajat. Regulatsioon sätestab olulised põhimõtted, mida õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel tuleb järgida. Lapse arengu eest vastutavad kõik rühmas töötavad täiskasvanud, mistõttu on tegevuste kavandamise protsessis oluline kogu meeskonna kaasatus. Sarnaselt õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisega, on ka kavandamisel õpetajal juhtiv, abiõpetajal õpetajat toetav roll. Kui lastehoiu rühmas ei tööta õpetajat, on juhtiv roll vähemalt ühel lapsehoidjal kui meeskonna liikmel.

Eelnõu § 8 lõige 3 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, rakendamine, hindamine ja arendamine on paindlik ning põhineb pedagoogilisel dokumenteerimisel (edaspidi *dokumenteering*). Dokumenteeringi käigus tehakse nähtavaks õppe- ja kasvatustegevuse seos õppekavaga, eesmärgid, tegevused, teemakäsitus ning kokkuvõtte eesmärkide saavutamisest, samuti õppimise protsess (kogemused, tegevused) ja laste kognitiivne potentsiaal (arvamused, seisukohad, teadmised).

Tegemist on uue regulatsiooniga riiklikus õppekavas. Dokumenteeringimine on seotud nii õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise, läbiviimise, hindamise, kui ka arendamisega. Dokumenteeringimisprotsessi käigus tehtud tähelepanekud, kogutud andmed ja nende analüüsimine aitavad mõtestada õppe- ja kasvatustegevuse protsessi ning kujundada õpi- ja kasvukeskkonda. Tavapäraselt kajastatakse dokumentatsioonis vaatluskirjeldusi, arutelusid, laste loomingu, mis omakorda on aluseks õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajate ja laste ning lastevanemate vahelisteks aruteludeks ning edaspidiste tegevuste planeerimiseks. Dokumenteeringimisega alustades on oluline kujundada meeskonnas ühine arusaam dokumenteerimisest ja leppida kokku, mida peetakse dokumenteerimise kontekstis oluliseks (milliseid dokumente ja kuhu ning kuidas kogutakse) ja kuidas kogutud materjali kasutatakse. Täpsemad juhised ning selgitused pedagoogilise dokumenteerimise kohta leiab riikliku õppekava rakendumiseks mõeldud vastavasisulisest juhendmaterjalist, mille koostab Haridus- ja Teadusministeerium.

Eelnõu § 8 lõige 4 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse koha valikul arvestatakse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidega, eri valdkondade lõiminguga, tegevusteks vajalike vahenditega ning õpetajate, abiõpetajate, lapsehoidjate või teiste töötajate kaasamisega õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel. Õpitavaga tutvutakse võimalusel selle loomulikus keskkonnas.

Võrreldes kehtiva KELA RÕKiga on sõnastust muudetud. Terminid „pedagoog“ ja „personal“ on asendatud terminitega „õpetajad“ „lapsehoidjad“ „abiõpetajad“ ning „teised töötajad“. Muudatus on vajalik, sest, riiklikus õppekavas on termin „pedagoog“ läbivalt asendatud terminitega „õpetaja“ ja „lapsehoidja“. Täiendavalt sätestatakse siin lõikes põhimõtte, et õpitavaga tutvutakse võimalusel loomulikus keskkonnas. Tegemist ei ole uue põhimõttega riiklikus õppekavas. Kehtivas KELA RÕKis on sama põhimõtte sätestatud § 7 lõikes 4.

§ 9. Lapse individuaalse arengu toetamiseks kohaldatavad erisused

Eelnõu § 9 sätestab lapse individuaalse arengu toetamiseks kohaldatavad erisused.

Käesolevaga luuakse alused kohanduste tegemiseks lastehoiu ja lasteaias õppekavas, eesmärgiga toetada lapse individuaalset arengut. Tegemist on uue regulatsiooniga riiklikus õppekavas ning

sarnaselt põhikooli riiklikule õppekavale käsitletakse selles paragrahvis nii lapse arengust kui ka keeleoskusest tingitud toevajadust.

Regulatsioon asendab kehtiva KELA RÕK §-s 8 sätestatud erivajadusega lapse toetamisega seotud sätteid ning §-s 9 sätestatud eesti keele kui teise keele õppe regulatsioone. Tugiteenuste osutamiseiga seotud sätted on sõnastatud AHSis.

Eelnõu § 9 lõige 1 sätestab, et kokkuleppel vanemaga võib teha lapse individuaalse arengu toetamiseks kohandusi õppe- ja kasvatustegevuste sisus ja korralduses ning õpi- ja kasvukeskkonnas. Lapse individuaalse arengu jälgimise kaardile kantakse info lapse toe vajaduse väljaselgitamiseks läbiviidud hindamiste, rakendatud tugimeetmete ja nende tulemuslikkuse kohta ning seatakse arengueesmärgid toetamist vajavates valdkondades. Vajadusel koostab õpetaja koostöös abiõpetaja, tugispetsialisti ja vanemaga lapsele riikliku õppekava alusel individuaalse arenduskava. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse koostöös tugispetsialistide ning vanemaga kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest, arengueesmärkide saavutamisest ning lapse edasistest vajadustest.

Lastehoius ja lasteaias on oluline tagada, et kõikide laste areng oleks toetatud lapse individuaalsetest vajadustest lähtuvalt. Seda silmas pidades peab lastehoiul ja lasteaial olema valmisolek teha lapse arengu toetamise eesmärgil kohandusi kogu õppe- ja kasvatustegevuse korralduses ning õpi- ja kasvukeskkonnas. Õpi- ja kasvukeskkonna kohandamine hõlmab nii füüsilisi tingimusi (ruum, õppevahendid), sotsiaalseid tegureid (õpetajakoolitus, spetsialistide olemasolu, perekonna nõustamine) ning vajadusel ka lastehoiu ja lasteaia rühma töökorraldust (meeskonnatöö, õppekavad). Üheski rühmas ei ole kõikide laste arengutase täpselt ühesugune, mistõttu tuleb mõnikord õppe- ja kasvatustegevusi planeerida ja läbi viia alarühmades või lapsega individuaalselt. Täiendavalt võib mõni laps vajada toetamist individuaalse arenduskava alusel.

Lapse individuaalse arengu jälgimise kaardi koostamise alus on sätestatud AHS § 13 lõikes 4 ja § 14 lõikes 3. Lapse individuaalse arengu jälgimise kaart avatakse toevajadusega lapsele, kes vajab mõnes õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnas eeldatavate tulemuste saavutamisel, täiendavat tuge. Lapse arengu jälgimise kaardile kantakse info lapse arengu jälgimiste, hindamiste ja rakendatud tugimeetmete tulemuslikkuse kohta. Vajadusel koostatakse meeskonnatöona lapsele individuaalne arenduskava, kaasates tugispetsialiste ja lapse vanemaid. Individuaalne arenduskava on lapsele rakendatav tugimeede, mille saab koostada kuni üheks õppeaastaks. Riikliku õppekava kohaselt tehakse vähemalt üks kord õppeaastas kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest, arengueesmärkide saavutamisest ning lepatakse kokku edasises tegevuses lapse arengu toetamisel.

Eelnõu § 9 lõige 2 sätestab, et lapse, kelle kodune keel ei ole eesti keel, eesti keele omandamist toetatakse vajadusel eraldi eesti keele arengu toetamiseks mõeldud tegevuste kaudu.

KELA RÕK § 9 lõige 1 sõnastust muudetakse osaliselt. Sättest on välja jäetud „eesti keele omandamist lõimitud õppe- ja kasvatustegevuste“ lauseosa. Alates 01.09.2024. aastast on alushariduse õppekeeleks eesti keel ning riiklikus õppekavas on sätestatud, et õppimine ja õpetamine toimub üldõpetuse põhimõtetal lapse lähima arengu tsoonis. See tähendab, et ka eesti keele õpe ja selle omandamine toimub erinevate õppe- ja kasvatustegevuste käigus, mis on lõimitud.

Eelnõu § 9 lõige 3 sätestab, et eralasteaias või selle rühmas, kus õppe- ja kasvatustegevus ei toimu eesti keeles alusharidusseaduse § 8 lõike 4 alusel, tagatakse laste eesti keele õpe teiste õppe- ja kasvatustegevustega lõimides ning vajadusel eraldi keeletegevuste kaudu.

Eesti keele õpetamisel, muukeelses eralasteaias, rakendatakse samu põhimõtteid, nagu teise kodukeelega laste puhul eestikeelses lasteasutuses. See tähendab, et keele omandamist toetatakse läbi mänguliste, vaheldusrikaste ja huvipakkuvate tegevuste, kus lapsed saavad võimalikult palju suhelda nii täiskasvanu kui rühmakaaslastega eesti keeles. Lasteaias kasutatakse eesti keelt õppides erinevaid tänapäevaseid keeleõppe meetodeid (nt lõimitud aine- ja keeleõpe jm), mis võimaldavad omandada keelt loomulikult ja tagavad keele arengu. Lastele, kes käivad muukeelses eralasteaias, peavad olema loodud kõik vajalikud eeldused õppima asumiseks eesti õppekeelega kooli.

Eelnõu § 9 lõige 4 sätestab, et eesti keele oskuse toetamisel ja õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse lapse arengutaset ning vanust.

Selleks, et eesti keele õpetamine lastehoius ja lasteaias oleks efektiivne, on oluline õpetaja, lastehoius lapsehoidja, valmisolek õpetada muust keele- ja kultuuriruumist pärit last. Lapsele sobiva keeleõppe metoodika pakkumisel peavad õpetajal ja lapsehoidjal olema teadmised erinevatest keele õpetamise metoodikatest, lapse kultuuritaustast, tema rahvuslikust eripärast ja traditsioonidest. Täiskasvanu roll keele õppimisel on väga kaalukas, sest tema ülesandeks on teha lapsele mõistetavaks õppe- ja kasvatustegevuste sisu ning tähendus. Keeleõpe toimub igapäevatoimingute, mängu ja lõimitud õppe- ja kasvatustegevuste kaudu. Õppe- ja kasvatustegevuste raames on oluline rikastada lapse sõnavara ja arendada lapse eestikeelset kõnet. Lähtuma peaks seejuures lapse east, arengutasemest ja tagada lapse kiire kohanemine keskkonnaga. Keeleõppe eesmärgiks on last toetada, et ta saaks ümbritsevast kõnест aru ning võiks aktiivselt osaleda mängudes ja igapäevatoimingutes.

§ 10. Koostöö vanemaga

Eelnõu §-s 10 sätestatakse koostöö põhimõtted vanemaga.

Tegemist ei ole uue regulatsiooniga. Sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK §-ga 10 ajakohastatud. Paragrahvis on läbivalt asendatud termin „pedagoog“ terminitega „õpetaja“ ja „lapsehoidja“.

Eelnõu § 10 lõige 1 sätestab, et lastehoiu ja lasteaia töötajad teevad vanemaga lapse arengu ja tervise toetamiseks koostööd, mis põhineb vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

Kehtiva regulatsiooniga võrreldes on riiklikusse õppekavasse täiendavalt lisatud lapse tervise toetamise aspekt. Muudatus on seotud sotsiaalministri 24.09.2010 määruses nr 61 “Tervisekaitseõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakaval“ sätestatud nõuetega lapse tervise edendamise, jälgimise ja toetamise osas. Nimetatud määrus muutub AHSi jõustumisel kehtetuks, kuid samad põhimõtted on edaspidi sätestatud AHSi alusel kehtestatavas lastehoiu ja lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetes, AHSis endas ning riiklikus õppekavas. Põhimõtet, et koostöö lapsevanemaga põhineb vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel võrreldes kehtiva KELA RÕK § 10 lõikes 1 sätestatuga ei muudeta.

Eelnõu § 10 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisesse ja läbiviimisesse kaasatakse võimalusel vanemaid. Vanemaid teavitatakse õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtetest ning alushariduse alusväärtustest.

Sätte sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 10 lõikes 2 sätestatuga täiendatud. Lisandunud on õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtete ja väärtuste teavitamise nõue, mis aitab kodu, lastehoiu ja lasteaia vahelist koostööd paremini mõtestada ning omavahelist suhtlust soodustada. Vastandlikele seisukohtadele rajatud suhted õpetaja või lapsehoidja ja vanema vahel ei tule lapse arengule kasuks, mistõttu on oluline lapse kodust väärtusmaailma ja vanemate kasvatuspõhimõtteid ning lasteaia väärtuskultuuri vastastikku avada ja mõista. Õnnestunud, avatud ja usalduslik koostöösuhe eeldab pidevat ja kahe-suunalist suhtlust lasteaia/lastehoiu ning kodu vahel. Täiendavalt on käesolevasse sättesse lisatud sõnastus, mis võimaldab õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisesse ja läbiviimisesse kaasata võimalusel vanemaid.

Eelnõu § 10 lõige 3 sätestab, et õpetaja ja lapsehoidja ning vanem vahetavad regulaarselt informatsiooni lapse arengust ja õppimisest ja tervisest ning vanem on kaasatud lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse.

Võrreldes kehtiva KELA RÕK § 10 lõike 2 sõnastusega on vastavat sätet täiendatud. Riikliku õppekava kohaselt on lapse arengut puudutava informatsiooni vahetamine kahe-suunaline – vanemalt õpetajale (lastehoius lapsehoidjale) ning õpetajalt vanemale. Täiendavalt näeb käesolev regulatsioon ette, et vanem on kaasatud kõikidesse lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse. Oluline on lasteaia/lastehoiu ja kodu vaheline partnerlussuhe, mille oluliseks eesmärgiks on lapse heaolu ja arengu toetamine. Lapse tervise hoidmiseks ja tugevdamiseks, haigestumiste vähendamiseks ning igale lapsele võimete kohase arenguks vajalike tingimuste loomiseks on vajalik lapse tervisest vastastikune teavitamine.

Eelnõu § 10 lõige 4 sätestab, et õpetaja ja lapsehoidja loovad vanemale võimalused saada tuge ja nõu lapse arengu toetamise küsimustes.

Põhimõtte on kehtestatud ka kehtivas KELA RÕK § 10 lõikes 2. Regulatsiooni sisu ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕKiga sisuliselt muudetud.

6. peatükk. Kolmeaastase ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused

Eelnõu kuuendas peatükis on kirjeldatud 3-aastase ja 6–7-aastase lapse eeldatavad üldoskused. Võrreldes kehtiva KELA RÕK 4. peatükis sätestatuga kirjeldatakse käesolevas riiklikus õppekavas lisaks kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavatele üldoskustele ka kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused. Muudatus on tingitud AHS regulatsioonist, mille kohaselt peab KOV vanema soovil võimaldama pooleteise- kuni kolmeaastasele lapsele koha lastehoius, mis on õppeasutus ja kus toetatakse lapse üldoskuste arengut. Riiklik õppekava kirjeldab kolmeaastase lapse eeldatavaid tulemusi üldoskustes, mida lastehoid peab õppekava koostamisel arvestama. Need väljatoodud oskused omandab laps lastehoius ja need on eelduseks lapse valdkondlike oskuste arendamiseks lasteaias. Näiteks kui kolmeaastane laps oskab väljendada end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses, suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele, leiab võrdluse alusel objektide ühiseid ja erinevaid tunnuseid ja rühmitab objekte ühe tunnuse alusel, siis on ta juba kahes valdkonnas (keel ja kõne, matemaatika) eeldusoskused omandanud. Lapsehoidja ja lasteaiaõpetaja soodustab ja toetab mängu kaudu ja valdkondi lõimides lapse tunnetus-, õpi-, mängu-, sotsiaalsete ja eneseregulatsioonioskuste kujunemist, lähtudes lapse individuaalsusest ja vanusest. Täpsemaid

juhised kuni kolmeaastaste laste üldoskuste toetamiseks ning arendamiseks leiab riikliku õppekava rakendamiseks mõeldud juhendmaterjalist, mille koostab Haridus- ja Teadusministeerium.

§ 11. Üldoskused

Eelnõu §-s 11 kirjeldatakse üldoskused

Võrreldes kehtiva KELA RÕK §-ga 11 on käesolevas riiklikus õppekavas enesekohased oskused asendatud eneseregulatsiooni oskustega. Eneseregulatsioon võimaldab lapsel läbimõeldult ning eesmärgipäraselt tegutseda, oma käitumist vajaduspõhiselt juhtida. Eneseregulatsiooni oskused on olulisteks komponentideks lapse koolivalmiduse hindamisel. Muu hulgas on tõendatud, et varases lapsepõlves omandatud eneseregulatsiooni oskused toetavad lapse hilisemat akadeemilist võimekust, tagavad positiivsema enesehinnangu ning võimaldavad stressiga paremini toime tulla.⁶ Eelnevat silmas pidades on vajalik eneseregulatsiooni oskuste teadlik toetamine ja hindamine lastehoius ja lasteaias.

Eelnõu § 11 lõige 1 sätestab riiklikus õppekavas neli üldoskuste rühma:

- 1) mänguuskused;
- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) eneseregulatsiooni oskused.

Kehtiva KELA RÕK § 11 lõike 1 punktis 4 esitatud termin „enesekohased oskused“ on asendatud käesoleva riikliku õppekava § 12 lõikes 4 terminiga „eneseregulatsiooni oskused“. Kehtivas KELA RÕKis sätestatud enesekohased oskused on ennekõike seotud laste eneseteenindamise oskustega. Eneseregulatsiooni oskuste all mõistame aga oskusi, mis on seotud töömälu, tähelepanu ning pidurdusprotsesside suunamise ja oma käitumise kavandamisega.

Eelnõu § 11 lõige 2 sätestab, et üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ja kasutades erinevaid õppeviise. Kuni kolmeaastaste laste puhul esitatakse kõik arengutulemused üldoskuste põhisel.

Sätte sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 11 lõike 2 sõnastusega täiendatud sellisel, et üldoskuste kujunemist toetatakse erinevaid õppeviise kasutades. Muudatus rõhutab õppe- ja kasvatustegevuse mitmekesistamise olulisust, sest õpikogemus on seda tähenduslikum, mida mitmekülgsemad on õppimiseks loodud tingimused ja õppimisega seotud kogemused. Kuni kolmeaastaste laste üldoskuste arengutulemustesse on lõimitud erinevad valdkondlikud oskused.

Eelnõu § 11 lõige 3 sätestab, et riikliku õppekava läbimisel omandatud üldoskused on aluseks põhikooli riiklikus õppekavas toodud üldpädevuste ja ennast reguleeriva õppija kujunemisele.

Tegemist on riiklikus õppekavas uue sättega. Muudatuse eesmärgiks on siduda alushariduse riiklik õppekava põhikooli riikliku õppekavaga. Lasteaias omandatud üldoskused on eelduseks põhikooli üldpädevuste edukaks omandamiseks.

⁶ Montroy, J. J. & Bowles, R.P. & Skibbe, L. E. & McClelland, M. M. & Morrison, F. J. (2016). The Development of Self-Regulation Across Early Childhood. *Developmental Psychology*. Vol. 52, No. 11, 1744 – 1762.

§ 12. Mänguuskused

Eelnõu §-s 12 kirjeldatakse mänguuskusi.

Regulatsiooni on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 12 sõnastusega täpsustatud ja ajakohastatud. Esimestel eluaastatel, mil laps õpib väga palju ja kiiresti, luuakse alus kogu edasisele õpiteele. Mängu arenguks ja selleks, et õppimine saaks mängu kaudu aset leida, on oluline täiskasvanu ja mängukaaslaste roll, kes mängu vajadusel suunavad või juhendavad, mängukeskkonda loovad ja kujundavad või toetavad last otsese eeskujuga. Lapse mänguuskusi on vaja sihipäraselt arendada, mängus rakendab ja arendab laps ka teisi üld- ning valdkondlikke oskusi. Täiskasvanul on oluline roll lapse mängu järjepidevalt vaadelda ja nähtut analüüsida. Mängu jälgimine on täiskasvanule oluliseks infoallikas nii lapse arengu hindamisel kui edasise pedagoogilise tegevuse kavandamisel. Lapse igakülgse arengu seisukohast on täiskasvanutel oluline meeles pidada, et ehitus-, rolli- ja lauamängude kõrval tuleb lapsele pakkuda ka liikumis-, laulu-, lavastus-, sõna- jms mängude mängimise võimalusi.

Eelnõu § 12 lõige 1 sätestab, et mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja loomulik õppimisviis. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, harjutab ning rakendab uusi oskusi, õpib suhtlema ja koostööd tegema ning sobival viisil enda tundeid ja soove väljendama. Mänguuskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Kehtiva KELA RÕK § 12 lõike 1 sõnastust on käesolevas riiklikus õppekavas täiendatud, lisades, et mäng on eelkoolieas lapse jaoks kõige loomulikum viis õppida. Eelkõige mängides omandab laps järk-järgult olulisi õpioskusi, mis toetavad tema edasist õppimist ja arengut. Võrreldes kehtiva KELA RÕK-iga tuuakse käesolevas regulatsioonis täiendavalt välja, et mängu käigus õpib laps koostööd tegema ning sobival viisil enda tundeid ja soove väljendama. Seda põhjusel, et mängude käigus astub laps mängukaaslastega mitmesugustesse suhetesse, mis eeldavad temalt oskusi jõuda kokkuleppele ning mäng pakub muu hulgas võimalusi elada läbi siiraid ja sügavaid tundeid.

Eelnõu § 12 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- 1) suudab väikeses grupis mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
- 4) sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut;
- 5) kutsub kaaslast oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
- 6) suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
- 7) suudab järgida lihtsamaid mänguregleid.

Eelnõu § 12 lõike 2 punkti 1 kohaselt peab kolmeaastane laps suutma väikeses grupis mängule keskenduda. Väikeses grupis tegutsemine on oluline oskus ka väljapool mängu, kuid mängus kui laste põhitegevuses on seda kõige lihtsam arendada. Nii tegevusele keskendumine kui ka grupis tegutsemine on eeltingimuseks positiivse mängukogemuse saamisele. Kuivõrd lapse tähelepanuvõime selles vanuses on veel võrdlemisi lühiajaline ja ebapüsiv, on ootuspärane, et laps tegeleb erinevate tegevustega, sh meelepäraste mängudega, pigem lühikest aega ning siirdub siis juba uute tegevuste juurde. Oluline on, et lapsele oleks tagatud tingimused omaette kui ka koos kaaslasega mängimiseks.

Eelnõu § 12 lõike 2 punkti 2 kohaselt peaks kolmeaastane laps oskama kasutada mängides loovalt erinevaid vahendeid (mänguasju ja muid esemeid). Kolmeaastane laps kasutab mängusituatsioonides sihipäraselt konkreetseid mänguasju ning -vahendeid, kuid hakkab teatud määral kasutama sümboleid ja nn asendusmänguasju, nt mängib, et puupulk on nuga või kahvel, kivi, leib jne. Laps ei vaja seega mängu loomiseks enam alati konkreetseid esemeid ja neist saadud vahetuid tajusid, vaid oskab kasutada oma varasemaid kogemusi ning mälu kujutlusi ning kujundab mängu ka osalt juba oma minevikukogemuse pinnalt. Tegemist on kujutlusmänguga, mis mõjutab kognitiivset arengut.

Eelnõu § 12 lõike 2 punkt 3 sätestab, et laps jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut. Väikelapseas omandab laps uusi seoseid ja teadmisi kogemuste, aktiivse tegutsemise ja eeskujude põhjal õppimise kaudu. Mängides jäljendatakse uuesti seda, mida on ise eelnevalt kogenud. Nt laps jäljendab söögi valmistamist, segades kulbiga potis ning lisades sinna soola jne. Laps mängib erinevaid matkimismänge, kasutades erinevaid põhiliikumisi (kõnd, jook, hüpped, viskamine, ronimine jne). Näiteks laps hüppab nagu jänes, kõnnib kui karu jne. Matkivaid liikumismänge võib läbi viia muusika saatel, kus laps saab rõõmu tunda muusikast.

Eelnõu § 12 lõike 2 punkti 4 kohaselt sooritab kolmeaastane laps üksteisele järgnevat lihtsamaid mängulisi toiminguid. Laps omandab oskusi või osaoskuste ahelaid tuttavas situatsioonis ja keskkonnas pideva korduva tegutsemise ja harjutamise tulemusel. Kolmandaks eluaastaks on laps suuteline sooritama mängulisi toiminguid, millega ta on praktiliste tegevuse käigus kokku puutunud või mille osas on tal olemas varasem teadmine, näiteks kodumängu toidu valmistamine, nuku söötmine, nukuga jalutamine jne.

Eelnõu § 12 lõike 2 punkt 5 sätestab, et laps kutsub kaaslast oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga.

Oma algatatud mäng võimaldab lapsel liidrirolli katsetada, oma mõtteid vabalt väljendada ning proovile panna oma suhtlemisoskuse teistega. Lisaks tuleb lapsele õpetada teiste mänguga liitumise strateegiaid, et laps tunneks end ka teiste mängu oodatuna, mitte tõrjutuna.

Eelnõu § 12 lõike 2 punkti 6 kohaselt suhtub kolmeaastane heatahtlikult kaaslaste mängu. See on vajalik oskus, sest heatahtlik suhtumine teiste mängu on eelduseks lapse positiivse mängukogemuse saamiseks.

Eelnõu § 12 lõike 2 punkt 7 sätestab, et laps järgib lihtsamaid mängureegleid. Selleks on vajalik, et lapsele on tutvustatud lihtsamaid mängureegleid (nt oma korra ootamine, palli või täringu veeretamine jne) ning ta suudab neid enamasti täiskasvanu juhendamisel järgida.

Eelnõu § 12 lõige 3 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue-kuni seitsmeaastane laps:

- 1) suudab mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi;
- 4) näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja innovaatsilisust;
- 5) algatab mängu ja arendab mängu sisu;
- 6) täidab mängudes erinevaid rolle;
- 7) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 8) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.

Võrreldes kehtiva KELA RÕK § 12 lõike 2 punktides 1–7 sätestatuga on käesolevas riiklikus õppekavas mänguoskuste eeldatavate tulemuste kirjeldusi ajakohastatud ja täpsustatud, võttes

eesmärgiks eeldatavaid tulemusi sõnastada väljundipõhiselt. Sellest lähtuvalt ei sätesta riiklik õppekava eeldatava tulemusena lapse oskust tunda mängust rõõmu, kuivõrd rõõm ei ole arengutulemusena mõõdetav. Rõõm õppe- ja kasvatustegevustes osalemisest on eelkoolieas läbivaks ja oluliseks komponendiks, mistõttu ei ole põhjust rõõmu tundmist eraldiseisva arengutulemusena riiklikus õppekavas käsitleda.

§ 13. Tunnetus- ja õpioskused

Eelnõu §-s 13 kirjeldatakse tunnetus- ja õpioskusi.

Eelnõu § 13 lõige 1 sätestab, et tunnetusoskus on oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse - taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Võrreldes kehtiva KELA RÕK § 13 lõikes 1 sätestatuga ei ole sõnastust muudetud.

Eelnõu § 13 lõige 2 sätestab, et õpioskus on lapse suutlikkus oma tunnetusprotsesse õppimise eesmärgil kasutada – hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel. Võrreldes kehtiva KELA RÕK § 13 lõike 2 sõnastusega on siin lisatud, et õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust “oma tunnetusprotsesse õppimise eesmärgil kasutada”. Selline täiendus on vajalik, sest õppimise efektiivsus on seotud tunnetusprotsesside teadliku ja oskusliku suunamisega.

Eelnõu § 13 lõige 3 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- 1) tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
- 2) suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda;
- 3) mõistab lihtsamat kõnet;
- 4) valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
- 5) väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
- 6) suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
- 7) oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid;
- 8) oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
- 9) suudab järgida lihtsat juhust;
- 10) oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

Tegemist on uue regulatsiooniga riikliku õppekava eelnõus.

Väikelapse kognitiivne areng ei ole nii lihtsasti nähtav. Varases lapseeas on mitmed oskused implitsiitsed – laps ei oska sõnaliselt väljendada seda, mida ta teab ja mõistab. Oluline on seda täiskasvanuna teadvustada ja mitte jätta lapsele arenguliselt vajalikku kognitiivset stimulatsiooni pakkumata. Laps on väga vastuvõtlik talle suunatud õpetamisele. Lapsele suunatud kõne, loendamismängud, liisusalmid, näpumängud, rühmas toimuva sõnaline kirjeldamine, fantaasiamängud, esemete kategoriseerimine on vaid mõned näited tegevustest, mis on vajalikud lapse kognitiivsete oskuste arenguks. Sorteerimine, sarnasuste ja erinevuste leidmine, kompimine arendab lapse tähelepanu- ja keskendumisvõimet, mõtlemist ning ka peenmotoorikat (lükkimine, ladumine, nõõrimine, mustrite ladumine, toppimine, voolimine jne). Väga oluline on varakult toetada lapse huvi maailma ja õppimise vastu ning tema usku oma võimesse õppida. Uskumused oma õpivõime ja arengusuutlikkuse kohta kujunevad välja varases eas. Kuni kolmeaastase lapse puhul on väga tähtis, et laps saaks positiivseid tegutsemis- ja õpikogemusi kõige erinevates valdkondades ja tal kujuneks usk ja arusaam, et kui ta tahab, suudab ta õppida kõike.⁷

⁷ Dweck, C. (2017). Mõtteviisi. Uutmoodi psühholoogia edu saavutamiseks: kuidas õppida end teostama lapsevanemana, äris, koolis, suhetes.

Eelnõu § 13 lõige 4 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- 1) suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda;
- 2) saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- 3) suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhist või korraldust;
- 4) esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada;
- 5) oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada;
- 6) saab aru lihtsamatest seostest, tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- 7) kasutab õpitud erinevates olukordades ja probleeme lahendades;
- 8) kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.

Tunnetus- ja õpioskuste eeldatavaid tulemusi on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 13 lõike 3 punktides 1-8 sätestatuga ajakohastatud. On muudetud punktide järjekorda ning osa senise regulatsiooni punktide sisust sätestatakse edaspidi teiste tunnetus- ja õpioskuste eeldatava tulemuste osana.

Eelnõu § 13 lõike 4 punktide 4, 7 ja 8 sõnastus on uus.

Punktis 4 kirjeldatu on oluliseks eelduseks lapse edasiseks edukaks toimetulekuks igapäevaelus ja koolis. Täiendavalt on muudatuse eesmärgiks rõhutada lapse nn tulevikuoskuse kujunemise tähtsust.

Punktis 7 on kirjeldatud õpipädevuse olemust ja see tulemus on kajastatud ka põhikooli riiklikus õppekavas. Muudatus on vajalik, et luua senisest suurem sidusus alushariduses omandavate ja põhikooli eeldatavate üldoskuste ja -pädevuste vahel.

Punkti 8 sõnastus on vajalik, et arendada lapsel probleemilahenduse oskust, kasutades selleks sobivaid võtteid ja vahendeid. Probleemilahenduse oskus on üks 21.sajandi oskustest, mille arendamisega tuleks alustada eelkoolieas.

§ 14. Sotsiaalsed oskused

Eelnõu §-s 14 kirjeldatakse sotsiaalseid oskusi.

Eelnõu § 14 lõige 1 sätestab, et sotsiaalsete oskuste all mõistetakse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka kaaslasi, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda koostoimet võimaldavatest eetilistest tõekspidamistest.

Sätte sõnastust ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕK § 14 lõikes 1 sätestatuga sisuliselt muudetud. Sõnastust on võrreldes kehtiva regulatsiooniga täpsustatud, asendades mõiste „partnerid“ mõistega „kaaslased“ ning täiendatud, et lähtutakse koostoimet võimaldavatest eetilistest tõekspidamistest.

Eelnõu § 14 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- 1) oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- 2) on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- 3) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
- 4) saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- 5) loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;

- 6) jagab mõnikord asju ka teistega;
- 7) algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
- 8) oskab väljendada oma vajadusi ja soove.

Tegemist on uue regulatsiooniga.

Lastehoidu minek ja suure eakaaslaste grupiga suhtlemine pakub lapsele mitmeid uusi sotsiaalseid nõudmisi ja väljakutseid ning samas uusi võimalusi sotsiaalsete oskuste arendamiseks. Lapse sotsiaalsed oskused ja suhted eakaaslastega on tugevas kahesuunalises seoses: paremad sotsiaalsed oskused toetavad heade suhete loomist eakaaslastega ning hea läbisaamine eakaaslastega toetab omakorda sotsiaalsete oskuste arendamist. Mitmed sotsiaalsete oskuste valdkonnas välja toodud 3-aastase lapse eeldatavad tulemused seostuvad sotsiaalse tunnetusega. Sotsiaalne tunnetus tähendab arusaamist käitumist suunavatest psühholoogilistest protsessidest, sotsiaalsetest reeglitest ja suhetest ning seda võib pidada sotsiaalse arengu üheks olulisemaks eesmärgiks. Sotsiaalne tunnetus teeb võimalikuks teiste inimeste mõistmise ja empaatia ning toetab lapse häid suhteid eakaaslaste ja täiskasvanutega. Sotsiaalse tunnetuse areng varases lapseas loob aluse enda ja teiste vaimumaaailma mõistmiseks hilisemas eas. 3-aastaselt ei ole lapsel veel suutlikkust teiste inimeste uskumusi ja kavatsusi täielikult mõista, kuid need oskused arenevad eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes (seejuures ka verbaalselt, et jagada oma mõtteid, uskumusi, soove). Varases lapseas tuleb tähelepanu pöörata, et lapsel oleks huvi ja tahtmine teiste lastega koos tegutseda ning, et ta nendega arvestaks.

Eelnõu § 14 lõike 3 kohaselt, õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- 1) tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda;
- 2) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 3) oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi;
- 4) teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi;
- 5) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 6) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 7) osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides;
- 8) suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

Sotsiaalsete oskuste eeldatavaid tulemuste osas on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 14 lõike 2 punktides 1-11 sätestatuga sõnastust ajakohastatud.

Võrreldes kehtiva KELA RÕKi sõnastusega muudetakse sõnastust punktides 1, 4 ja 7.

Eelnõu § 14 lõige 3 punkt 1 sätestab muu hulgas, et laps oskab luua sõprussuhteid. Võrreldes KELA RÕK § 14 lõike 2 punkti 6 tulemuse sõnastusega „laps loob sõprussuhteid“, on käesoleva sätte eesmärk rõhutada lapse oskust suhteid luua, mitte last sõprussuhete loomiseks kohustada.

Eelnõu § 14 lõige 3 punkti 4 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 14 lõige 2 punktis 8 sätestatuga laiendatud ja täpsustatud. Kehtivas KELA RÕK regulatsioonis sätestatud sõnastus „hea ja halva vahel“ on muudetud täpsemaks täiendusega- „teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel“. Täiendavalt sätestatakse lapse oskus valida olukorrast lähtuvalt sobivaim käitumisviis ja mõista oma käitumise tagajärgi. Vastav täiendus on vajalik, suunamaks last olukordi analüüsima ning seeläbi positiivseid käitumismustreid omandama.

Eelnõu § 14 lõige 3 punkti 7 sõnastus on uus ja selle eesmärk on rõhutada lapse osalemist otsustusprotsessides laiemalt, kui ainult rühma reeglite kujundamisel.

§ 15. Eneseregulatsiooni oskused

Eelnõu §-ga 15 sätestatakse eneseregulatsiooni oskused.

Võrreldes kehtivas KELA RÕK § 15 sätestatuga, kasutatakse käesolevas riiklikus õppekavas mõiste „enesekohased oskused“ asemel mõistet „eneseregulatsiooni oskused“. Eneseregulatsiooni oskused on eelduseks põhikooli riiklikus õppekavas toodud ennast reguleeriva õppija kujunemisele. Eneseregulatsiooni oskused aitavad kaasa kohusetunde, sisemise tasakaalu, tähelepanu, kognitiivse kontrolli, tahtejõu ja valikute tegemise oskuste kujunemisele. Uuringute tulemustele tuginedes on eelkooliealiste laste eneseregulatsiooni toetamisel positiivne mõju täiskasvanute edasisele sotsiaal-majanduslikule heaolule ja elukestvale õppele, samuti esineb neil hiljem vähem kriminaalseid probleeme.⁸

Eelnõu § 15 lõige 1 sätestab, et eneseregulatsiooni oskused on oskused, mis on seotud töömälu, tähelepanu ning pidurdusprotsesside suunamise ja oma käitumise kavandamisega. Eneseregulatsiooni oskused võimaldavad lapsel olukordadele paindlikult reageerida, erinevaid seoseid märgata ja lahendusi leida.

Tegemist on uue regulatsiooniga. Sätte eesmärk on kirjeldada eneseregulatsiooni oskuste olemust.

Eelnõu § 15 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- 1) tuleb toime vanematest eemalolekuga;
- 2) tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
- 3) suudab lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- 4) suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
- 5) saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
- 6) paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

Tegemist on uue regulatsiooniga.

Edukaks eneseregulatsiooniks luuakse alus esimesel kolmel eluaastal. Varane lapseiga on eneseregulatsiooni oskuste arengus kriitiline periood, sest nendes oskustes toimub neurobioloogiliste muutuste tõttu väga suur areng. Sellel ajal on õpetajatel ja teistel täiskasvanutel eriliselt suur roll, sest sel arenguperioodil vajab laps eneseregulatsioonil väga palju tuge. See väljendub ka eneseregulatsiooni oskuste eeldatavates tulemustes, kus osa oskusi on kolmeaastasele lapsele jõukohased eelkõige täiskasvanu toel. Täiskasvanu juhendamise, mudeldamise ja julgustamise abil õpib laps mõistma, väljendama ja reguleerima oma emotsioone, mõtteid ja käitumist. Lapse kasvades väheneb täiskasvanu vahetu tugi ning suurenevad lapsele seatud ootused iseseisvaks eneseregulatsiooniga toimetulekuks.

Eelnõu § 15 lõige 3 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue-kuni seitsmeaastane laps:

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada;

⁸ OECD (2018). The Future of Education and Skills: a 2030 OECD Learning Framework.

Moffitt, T. et al. (2011). “A gradient of childhood self-control predicts health, wealth, and public safety”, *Proceedings of the National Academy of Sciences*, <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.1010076108>.

- 2) kavandab, algatab ja korraldab mänge ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni;
- 3) suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda;
- 4) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 5) oskab vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- 6) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

Eelnõu § 15 lõike 3 punkt 1 kirjeldab, et laps suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada. Vastava sätte näol ei ole tegemist uue regulatsiooniga. Kehtivas KELA RÕKs sätestatakse nimetatud arengutulemus § 16 lõike 2 punktis 1 enesekohaste oskuste arengutulemusena. Kuivõrd emotsioonide kontrolli näol on tegemist eneseregulatsiooni oskusega, on põhjendatud vastava arengutulemuse sätestamine.

Eelnõu § 15 lõike 3 punkt 2 kirjeldab, et laps kavandab, algatab ja korraldab mänge ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni. Käesolev punkt viitab lapse suutlikkusele oma tegevust juhtida ning oma tahet ning tegutsemismotivatsiooni teadlikult suunata ja kavandada. Vastav arengutulemus on kehtivas KELA RÕKs sätestatud § 13 lõike 3 punktis 4. Olemuselt on tegemist eneseregulatsiooni oskust eeldava pädevusega, mistõttu on põhjendatud vastava arengutulemuse sätestamine käesolevas paragrahvis.

Eelnõu § 15 lõike 3 punkt 3 kirjeldab, et laps suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda. Eneseregulatsiooni oskus on seotud oma tähelepanu ja pidurdusprotsesside suunamisega, mistõttu on põhjendatud vastava arengutulemuse sätestamine vastavas paragrahvis.

Eelnõu § 15 lõike 3 punkt 4 kirjeldab, et laps oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele. Oskus oma käitumist tagasisidest lähtuvalt korrigeerida ning vastavalt olukorrale sobivaid käitumismustreid valida ning sellega seoses teatud stiimuleid ignoreerida ning tahet teadlikult suunata on seotud eneseregulatsiooniga, mistõttu on vajalik käesoleva regulatsiooni sätestamine.

Eelnõu § 15 lõike 3 punkt 5 sätestab, et laps kasutab vajadusel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi. Tegemist on uue regulatsiooniga riiklikus õppekavas. Vastava sätte lisamine on vajalik, sest tasakaalu ja rahunemist soodustavate harjutuste kohta tehtud uuringud näitavad häid tulemusi stressi, ärevuse, tähelepanu puudulikkuse, käitumishäirete ja sihitu mõttetevõtte vähendamisel ning neil on tõendatud mõju parandada inimsuhteid. Nimetatust lähtuvalt on oluline juba koolieelses eas neile tegevustele tähelepanu pöörata ja vastavate oskuste kasutamist harjutada ning soodustada.

Eelnõu § 15 lõike 3 punkt 6 kirjeldab, et laps saab hakkama eneseteenindamisega, kasutab vahendeid heaperemehelikult, koristab enda järelt ning tal on kujunenud esmased tööharjumused. Kehtivas KELA RÕKis on käesolev arengutulemus sätestatud § 15 lõike 2 punktides 7 ja 8 ning tegemist on kehtiva regulatsiooni kohaselt enesekohaste oskustega. Käesolevas riiklikus õppekavas käsitletakse neis punktides kirjeldatud koos ning sõnastatakse ühe arengutulemusena. Muudatus on vajalik, kuivõrd kirjeldatud oskused eeldavad lapselt eneseregulatsiooni ning oskust oma käitumist teadlikult suunata.

7. peatükk. Valdcondade õppe- ja kasvatusetegevuse põhimõtted ning kuue-kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused

Võrreldes kehtiva KELA RÕK 5. peatüki pealkirjaga sõnastatakse käesoleva peatüki pealkiri selliselt, et senise nimetuse „õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja sisu“ asemel kasutatakse mõistet „õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted“. Kuna lapse arengutulemused kattuvad õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide ja sisuga, siis ei ole otstarbeks neid paralleelselt sõnastada. Kehtivas KELA RÕKis sõnastatud eesmärgid ja sisu on ümber sõnastatud valdkonna põhimõttena. Antud muudatus on esitatud läbivalt kõikide valdkondade kohta.

Kõikide valdkondade lapse eeldatavad arengutulemused on läbivalt sõnastatud väljundipõhiselt lapse suutlikkusena. Väljundipõhisus annab õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajale selge signaali, et õppeprotsess ei ole väärtus iseenesest, vaid vahend mingi teadmise, oskuse või vilumuse saavutamiseks ning et arengutulemuse saavutamiseks on vaja õpitavat erinevates tegevustes ja kontekstides korrata.

§ 16. Lõimitud õppe- ja kasvatustegevused

Eelnõu §-ga 16 sätestatakse õppe- ja kasvatustegevuse lõiming.

Kehtiva KELA RÕK §-s 16 sätestatud sõnastusega võrreldes kasutatakse riiklikus õppekavas mõistet „lõimitud õppe- ja kasvatustegevused“ senise „õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lõimivad tegevused“ asemel.

Eelnõu § 16 lõige 1 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse erinevaid valdkondi.

Regulatsiooni on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 16 lõike 1 sätestatuga muudetud. Käesolev säte viitab läbivalt vajadusele lõimida õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja korraldamisel erinevate valdkondade õppesisu ja -tegevusi. Muudatus on vajalik, sest riiklikus õppekavas kirjeldatud alushariduse õpikäsituse kohaselt toimuvad õppimine ja õpetamine lastehoius ning lasteaias üldõpetuse põhimõttel. Üldõpetus oma olemuselt eeldab erinevate valdkondade õppesisu ja -tegevuste lõimimist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, arutlemine, katsetamine, uurimine, võrdlemine, arvutamine, liikumine ning mitmesugused muusika- ja kunsti- jm tegevused. Õppe- ja kasvatustegevuste lõimimisel kasutatakse erinevaid lapse uudishimu ja algatusvõimet toetavaid õppeviise.

Eelnõu § 16 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused esitatakse kuues valdkonnas (edaspidi *valdkonnad*):

- 1) mina ja keskkond;
- 2) keel ja kõne;
- 3) matemaatika;
- 4) kunst;
- 5) muusika;
- 6) liikumine.

Sätte sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 16 lõike 2 sõnastusega muudetud. Kehtivas regulatsioonis sätestatud „sisu, kavandamine ja korraldus“, on käesolevas lõikes asendatud

sõnaga „põhimõtted“, mis oma olemuselt kirjeldab nii õppe- ja kasvatustegevuse sisu, kavandamist, kui ka korraldust.

§ 17. Valdkond *Mina ja keskkond*

Eelnõu §-s 17 sätestatakse valdkonna *Mina ja keskkond* põhimõtted ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused vastavas valdkonnas.

Eelnõu § 17 lõige 1 sätestab valdkond *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.

Tegemist on uue regulatsiooniga. Kehtiva KELA RÕK § 17 lõigete 1 ja 2 valdkonna eesmärgid ja sisu sõnastatakse käesolevas riiklikus õppekavas valdkonna põhimõttena. Kehtiva KELA RÕK § 17 lõigete 1 ja 2 sisu sõnastatakse käesoleva riikliku õppekava § 17 lõikes 1 järgmiselt: „Valdkond *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted”

Riikliku õppekava § 17 lõige 1 punktid 1-6 kirjeldavad õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid vastavas valdkonnas järgmiselt:

- 1) toetada last iseenda ja ümbritseva maailma tundma õppimisel ja mõistmisel;
- 2) suunata last ümbritsevat maailma mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- 3) suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- 4) suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- 5) suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- 6) suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi.

Sätestatud põhimõtted kirjeldavad asjaolusid, mida *mina ja keskkond* valdkonna õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja läbiviimisel järgida.

Eelnõu § 17 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- 1) oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid;
- 2) oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest;
- 3) oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 4) oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid;
- 5) oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi;
- 6) saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid;
- 7) oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda;
- 8) oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida;
- 9) oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist;
- 10) oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid;
- 11) märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt;

- 12) tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust;
- 13) oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites;
- 14) oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest;
- 15) oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega;
- 16) oskab liikluses ohutult käituda;
- 17) oskab kirjeldada, mida tähendab tervislik ja mitmekesine toitumine;
- 18) oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel;
- 19) oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine;
- 20) oskab selgitada raha otstarvet;
- 21) teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas;
- 22) oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhtida lihtsamaid robotikaseadmeid.

Ülaltoodud arengutulemusi on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 17 lõike 4 punktide 1-17 sõnastusega läbivalt muudetud ja ajakohastatud järgmiselt:

Eelnõu § 17 lõike 2 punkt 1 on sõnastatud väljundipõhiselt;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 2 sõnastuse eesmärgiks on konkreetsemalt välja tuua lapse arengu eeldatav tulemus tunda oma keha ning sellega seotud privaatset ja turvalist käitumist;

Eelnõu § 17 lõike 2 punktis 3 rõhutatakse lapse suutlikkust oma kodu, pere ja traditsioone kirjeldada;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkt 4 on sõnastatud läbi oskuse, et arengutulemus oleks väljundipõhine ja mõõdetav;

Eelnõu § 17 lõike 2 punktis 5 sõnastatud arengutulemuse sisu on laiendatud, lisades „kultuuritraditsioonide ning kultuuritegelaste tundmine“ eesmärgil, et tagada lapsele laiemad teadmised Eesti kultuuriruumist;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 6 sõnastusse on lisatud erinevate kultuuritraditsioonide mõistmine. Lastehoidudes ja lasteaedades on järjest enam muu kultuuritaustaga lapsi ning oluline on tagada, et lapsed mõistaksid kultuuride erinevusi, traditsioone ning kujundada positiivseid hoiakuid erisuste suhtes;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 7 sõnastust on laiendatud tulemusega selles, et laps teab võimalikke ohtusid laiemalt, kui ainult kodus, veekogul ja liikluses. See on oluline kujundamiseks lapses oskust, end läbi kehtestava käitumise ebatavalistes olukordades kaitsta ning ära tunda olukorrad, mil on asjakohane abi saamiseks täiskasvanu poole pöörduda;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkt 8 on sõnastatud arengutulemus väljundipõhiselt läbi lapse oskuse. Muudatuse eesmärk on rõhutada lapse suutlikkust kirjeldada keskkonna ja inimese käitumise mõju tervisele;

Eelnõu § 17 lõike 2 punktis 9 rõhutatakse lapse suutlikkust selgitada, mida on hammaste tervishoiuks vajalik teha;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 10 sisu ja eesmärk on suunata last analüüsima, miks isikliku hügieeni põhimõtete järgmine on oluline ning kujundada lapses mõtestatud käitumine seoses hügieenikommetega;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 11 sõnastuse eesmärgiks on, et lisaks teadmisele keskkonda säästva käitumise mõjude kohta, oskaks laps ka vastavalt käituda;

Eelnõu § 17 lõike 2 punktis 12 on koondatud taimed, seemned ja loomad ühtse mõiste „loodus“ alla, mis võimaldab kodukoha loodusega seotud teematikat õppe- ja kasvatustegevuses laste huvidest lähtuvalt laiemalt käsitleda. Kodukoha eripära tundmise eesmärgiks on, et laps oskaks sellega seotud teadmisi paremini mõtestada;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 13 eesmärk on rõhutada lapse suutlikkust kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi pidades silmas aega, ööpäeva ja aastaegade vaheldumist;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkt 14 on sõnastatud läbi lapse oskuse, kujundamaks lapses suutlikkust looduses toimuvad muudatusi ja nähtuseid aastaegade vaheldumisega seostada ning seeläbi selgitada;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 15 eesmärk on kujundada lapses oskust ümbritsevas keskkonnas, tegevustes ja olukordades ohte adekvaatselt hinnata ja tajuda;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 16 sõnastus on üldisem, sest oskus ohutult liikluses liigelda on laiem, kui ainult jalakäija rollis olles ja jalgrattaga lasteaia õuealal sõites;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 17 eesmärgiks on tähtsustada ja esile tõsta tervisliku ja mitmekesise toitumise olulisust;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 18 eesmärgiks on kujundada teadmised puhkuse ja kehalise aktiivsuse olulisust tervisliku eluviisi kujunemisel;

Järgnevate eeldatavate tulemuste näol on tegemist uute regulatsioonidega valdkond *Mina ja keskkond* hulgas:

Eelnõu § 17 lõike 2 punkt 19 sätestab, et laps oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine. Kiusamise ennetamine on vahetult seotud ühiskonnas aktsepteeritavate käitumishinnangute ja sotsiaalsete suhete kvaliteediga. Seetõttu on tähtis oluliste väärtushinnangute võimalikult varane õpetamine lastele;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkt 20 sätestab, et laps oskab selgitada raha otstarvet. Säte on vajalik, sest raha kasutamise harjumuste ja hoiakute kujundamisele pannakse alus varajases lapseas. Raha kasutamine on igapäevane tegevus ning targalt rahaga ringikäimise selgitamisega tuleks alustada lapse huvi avaldades, tavaliselt viie- kuni kuueaastaselt. Heade raha kasutamise harjumuste loomisega, väldime tulevikus vigu, mis võib saada koormaks kogu ühiskonnale (nt laenuvõlglast);

Eelnõu § 17 lõike 2 punkt 21 sätestab, et laps teab digitehnoloogia ja interneti turvalise kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas. Teadlik käitumine

digikeskkonnas ning oskus adekvaatselt digikeskkonnaga seotud ohtusid hinnata, toetavad lapse kujunemist teadlikuks digisisu tarbijaks edasises hariduselus;

Eelnõu § 17 lõike 2 punkt 22 sätestab, et laps oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhtida lihtsamaid robootikaseadmeid. Vastav säte on põhjendatud, kuivõrd digivahendite kasutamine toetab lapse eakohast probleemide lahendamise oskust ja arendab leidlikkust. Täiendavalt kujundavad digivahendite ja robootikaseadmete kasutamine programmeerimise eeluskuste kujunemist ja suutlikkust mõista ning mõtestada põhjus-tagajärg seoseid.

§ 18. Valdkond *Keel ja kõne*

Eelnõu §-s 18 sätestatakse valdkonna *Keel ja kõne* põhimõtted ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused vastavas valdkonnas.

Eelnõu § 18 lõige 1 sätestab valdkond *Keel ja kõne* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted. Võrreldes kehtivaga sätestatakse käesolevas paragrahvis valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted järgnevalt:

- 1) luua lapsele võimalused keelt kuulata ja aktiivselt kasutada õppe- ja kasvatustegevustes ja igapäevatoimingutes, arvestades lapse keeleoskuse taset ja vanust;
- 2) luua lapsele võimalusi eesti, oma emakeele ja teiste keelte ning kultuuridega tutvumiseks;
- 3) pöörata tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi, liikumist ja näitlikke vahendeid;
- 4) suunata last õpitut kordama erinevates kontekstides, olukordades ja suhtlussituatsioonides, sealhulgas väljaspool lastehoidu ja lasteaeda;
- 5) õpetada last suhtlemisel keelevahendeid kasutama;
- 6) suunata last ettelugemise, raamatu illustratsioonide vaatamise, jutustamise, dramatiseerimise, joonistamise, oma raamatute koostamise kaudu kirjandust mõistma ja hindama;
- 7) toetada lapse lugemishuvi ja lugemis- ning kirjutamisvalmiduse kujunemist žanriliselt mitmekesiste ja pildirikaste raamatute ettelugemise ning õppe- ja mänguvahendite, sealhulgas meediumide ja digivahendite, kasutamise kaudu;
- 8) toetada lapse huvi ja väärtushinnangute kujunemist suulise ja kirjaliku kultuuripärandi kaudu.

Põhimõtete sõnastamisel on läbivalt lähtutud KELA RÕKis kirjeldatud valdkonna sisust ning eesmärkidest. Sätestatud põhimõtted kirjeldavad asjaolusid, mida *keel ja kõne* valdkonna õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja läbiviimisel järgida.

Eelnõu § 18 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- 1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 3) oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- 4) oskab jutustada pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 6) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;

- 7) oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 8) tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu;
- 9) oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- 10) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

Eelpool väljatoodud eeldatud tulemused on mõeldud valdkondlikuks orientiiriks, eesti keelt emakeelena kasutavale lapsele.

Eelnõu § 18 lõike 2 punkti 1 sõnastust võrreldes KELA RÕK § 18 lõike 4 punkti 1 sõnastusega ei muudeta.

Eelnõu § 18 lõike 2 punkti 2 sõnastust võrreldes KELA RÕK § 18 lõike 4 punkti 2 sõnastusega ei muudeta.

Eelnõu § 18 lõike 2 punktis 3 väljendatakse võrreldes KELA RÕK § 18 lõike 4 punkti 3 sõnastusega eeldatavat tulemust läbi lapse oskuse ning väljundipõhiselt.

Eelnõu § 18 lõike 2 punktis 4 väljendatakse võrreldes kehtiva regulatsiooniga eeldatavat tulemust läbi lapse oskuse ning väljundipõhiselt.

Eelnõu § 18 lõike 2 punkti 5 sõnastust võrreldes KELA RÕK § 18 lõike 4 punkti 5 sõnastusega ei muudeta.

Kehtiva KELA RÕK § 18 lõike 4 punktis 6 sõnastatut käesolevas riiklikus õppekavas ei sätestata, sest antud eeldatav tulemus on kaetud teistes sama valdkonna eesmärkides.

Eelnõu § 18 lõike 2 punkti 7 sõnastust ei muudeta võrreldes kehtiva KELA RÕK § 18 lõike 4 punkti 7 sõnastusega.

Eelnõu § 18 lõike 2 punktis 8 väljendatakse võrreldes kehtiva KELA RÕK § 18 lõike 4 punkti 9 eeldatavat tulemust läbi lapse oskuse ning väljundipõhiselt.

Eelnõu § 18 lõike 2 punkti 9 sõnastuse eesmärgiks on riikliku õppekava ja põhikooli riikliku õppekava vahel sidususe loomine. Laps oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud joonistähedega ning siinkohal on eakohane kui ta eksib ühe- ja kahekordsete ning nõrkade ja tugevate tähtede valikul.

Eelnõu § 18 lõike 2 punkti 10 sõnastust ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕK § 18 lõike 4 punkti 11 sõnastusega muudetud

Eelnõu § 18 lõige 3 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastase eesti keelt teise keelena kõnelev laps:

- 1) mõistab tuttavalt teemal ja igapäevasuhtluses kasutatavat eesti keelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viipega toetatud, ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires;

- 5) kasutab kõnes sobivaid eestikeelseid viisakusväljendeid;
- 6) suudab korrata võrdleva häälendamise abil ja vajadusel žesti või viipega toetatud erineva häälikupikkusega sõnu;
- 7) tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu;
- 8) oskab kirjutada vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega ;
- 9) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

Tegemist on valdkond *keel ja kõne* uue regulatsiooniga. Muudatus on tingitud eestikeelsele õppe- ja kasvatustegevusele üleminekust. Nimetatud eeldatavad tulemused on orientiiriks õpetajale *keel ja kõne* valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel. Õpetaja arvestab eesmärkide seadmisel lapse oskuste ja arengu taseme ning teda ümbritseva kasvukeskkonnaga.

§ 19. Valdkond *Matemaatika*

Eelnõu §-s 19 sätestatakse valdkonna *Matemaatika* põhimõtted ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused vastavas valdkonnas vastavas valdkonnas.

Eelnõu § 19 lõige 1 sätestab valdkond *Matemaatika* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.

Tegemist on uue regulatsiooniga. Valdkonna eesmärgid ja sisu sõnastatakse käesolevas riiklikus õppekavas valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtetenä.

Eelnõu § 19 lõige 1 punktid 1–4 kirjeldavad õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid vastavas valdkonnas järgmiselt:

- 1) suunata last matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes märkama, ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama, esemeid järjestama, rühmitama ja loendama ning nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama;
- 2) suunata last ajas ja ümbritsevas keskkonnas orienteeruma ning vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks kasutama;
- 3) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid- kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) toetada lapse üldistamisoskuse kujunemist ja erinevate mõistete omandamist läbi objektide sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise.

Põhimõtete sõnastamisel on läbivalt lähtutud KELA RÕKis kirjeldatud valdkonna sisust ning eesmärkidest. Sätestatud põhimõtted kirjeldavad asjaolusid, mida *matemaatika* valdkonna õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja läbiviimisel järgida.

Eelnõu § 19 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- 1) oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse arvestades samaaegselt kahte tunnust;
- 2) oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- 3) oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- 4) oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke +, -, =;
- 5) oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;

- 6) oskab järjestada kuni viite eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- 7) oskab kasutada õigesti mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem-hiljem, noorem-vanem*;
- 8) orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes - all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal;
- 9) oskab määrata kellaaega täistundides;
- 10) oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses;
- 11) oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva;
- 12) teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- 13) oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nõör vms);
- 14) tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada;
- 15) märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.

Eelnõu § 19 lõike 2 punkti 1 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga täpsustatud ja sõnastatud väljundipõhiselt läbi lapse oskuse. Täiendavalt näeb eeldatav tulemus ette kujundada oskust jaotada esemeid hulkadesse samaaegselt vähemalt kahte tunnust arvesse võttes, toetamaks analüüsioskuse kujunemist.

Eelnõu § 19 lõike 2 punkti 2 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga täpsustatud ja sõnastatud väljundipõhiselt läbi lapse oskuse. Sõnastusega rõhutatakse konkreetse oskuse saavutamist riikliku õppekava läbimisel.

Eelnõu § 19 lõike 2 punkt 3 on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga sõnastatud väljundipõhiselt läbi lapse oskuse. Sõnastusega rõhutatakse konkreetse oskuse saavutamist riikliku õppekava läbimisel.

Eelnõu § 19 lõike 2 punkti 4 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga täpsustatud ja sõnastatud väljundipõhiselt läbi lapse oskuse. Sõnastusega rõhutatakse konkreetse oskuse saavutamise olulisust riikliku õppekava läbimisel.

Eelnõu § 19 lõike 2 punkti 5 sõnastust on võrreldes KELA RÕKiga täpsustatud ning sõnastatud väljundipõhiselt läbi lapse oskuse. Sõnastusega rõhutatakse konkreetse oskuse saavutamise olulisust riikliku õppekava läbimisel.

Eelnõu § 19 lõike 2 punkti 6 sõnastus on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga sõnastatud väljundipõhiselt läbi lapse oskuse. Sõnastusega rõhutatakse konkreetse oskuse saavutamist riikliku õppekava läbimisel.

Eelnõu § 19 lõike 2 punktis 7 kirjeldatakse võrreldes kehtiva KELA RÕKiga arengutulemus läbi lapse oskuse. Täiendavalt sõnastatakse need mõisted, mille omandamise kaudu kujuneb lapsel arusaamine ajast.

Eelnõu § 19 lõike 2 punktis 8 on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga konkretiseeritud olulised kohamõisted – all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal - eseme asukoha määramiseks. Eelnõu § 19 lõike 2 punktis 9 ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕKiga sõnastust muudetud.

Eelnõu § 19 lõike 2 punktis 10 kirjeldatakse võrreldes kehtiva KELA RÕKiga eeldatavat tulemust läbi lapse oskuse. Täiendavalt on lisatud nõudmine nimetada nädalapäevi, kuid,

aastaaegu nende õiges järjestuses. Käesolevas punktis sätestatakse ka oskus oma sünnikuud ja -päeva nimetada eraldiseisva eeldatava tulemusena. Kirjeldatud täienduse eesmärk on rõhutada vajadust alushariduse õppekava läbimisega nimetatud oskus tagada.

Eelnõu § 19 lõike 2 punktis 11 kirjeldatakse võrreldes kehtiva KELA RÕKiga arengutulemust läbi lapse oskuse. Sõnastusega rõhutatakse konkreetse oskuse saavutamise olulisust riikliku õppekava läbimisel.

Eelnõu § 19 lõike 2 punkti 12 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga täpsustatud. Käesolevas punktis on eeldatavat tulemust väljendades kasutatakse sõna “eristab” asemel sõna “teab”. Sõnastuse muudatus on vajalik, sest teadmine on olemuselt sügavam ning eeldatavate tulemuste sõnastamisel on läbivalt taotluseks kirjeldada arengutulemusi mõõdetavana.

Eelnõu § 19 lõike 2 punkti 13 on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga sõnastatud väljundipõhiselt läbi lapse oskuse. Sõnastusega rõhutatakse konkreetse oskuse saavutamist riikliku õppekava läbimisel.

Eelnõu § 19 lõike 2 punkti 14 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga täpsustatud ning rõhuasetus käesolevas punktis on asetatud kujundite äratundmisele ning oskusele neid kirjeldada. Eeldatav tulemus on muudetud sisukamaks, tagamaks selgem alus tulemuse saavutamise hindamiseks.

Eelnõu § 19 lõike 2 punkt 15 sätestab, et laps märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua. KELA RÕKis sellist arengutulemust kirjeldatud ei ole. Muudatus on vajalik matemaatilis-loogilise mõtlemise alusoskuste kujunemise toetamiseks. Lasteaia matemaatika on eelkõige nn asjade maailma korrastamine, et laps orienteeruks teda ümbritsevate esemete ja nähtuste maailmas: leiaks asjades erinevusi (järjestaks) ja sarnasusi (rühmitaks), oskaks määrata enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruks ajas ning valdaks vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks.⁹

§ 20. Valdkond *Kunst*

Eelnõu §-ga 20 sätestatakse valdkonna *Kunst* põhimõtted ja kuue-kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused vastavas valdkonnas.

Eelnõu § 20 lõige 1 sätestab valdkonna *Kunst* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted. Kehtiva KELA RÕK § 21 lõige 1 ja 2 sätestatud valdkonna eesmärgid ja sisu sõnastatakse käesolevas paragrahvis valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtetena.

Eelnõu § 20 lõike 1 punktid 1–5 kirjeldavad õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid vastavas valdkonnas järgmiselt:

- 1) luua lapsele võimalused kogeda elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada end visuaalselt;
- 2) toetada lapse loovat eneseväljendust, katsetamist ja lahenduste leidmist;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate materjalidega tutvumiseks, nende tunnetamiseks ning omaduste tundma õppimiseks ja kasutamiseks, kombineerides olemasolevaid oskusi uutega;
- 4) luua lapsele võimalused esteetilise kunsti, visuaalse kultuuri ja kultuuripärandi kogemiseks;

⁹ Sikka, H. (2009). Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad. Valdkond „Matemaatika” 65-74. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2015/07/Oppevaldkonnad_Alusharidus.pdf.

5) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud kunstiga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid- kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut.

Põhimõtete sõnastamisel on läbivalt lähtutud KELA RÕKis kirjeldatud valdkonna sisust ning eesmärkidest. Sätestatud põhimõtted kirjeldavad asjaolusid, mida valdkonna *kunst* õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja läbiviimisel järgida.

Eelnõu § 20 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- 1) oskab leida ümbritseva vaatlemisel detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil;
- 2) oskab mitmekülgeid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeolusid ja kujutlusvõimet;
- 3) kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt;
- 4) oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle;
- 5) oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd;
- 6) vaatlleb kunstiteoseid ja oskab kogetust vestelda;
- 7) kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel;
- 8) oskab luua digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

Eelnõu § 20 lõike 2 punkti 1 sõnastusega ei ole kehtiva KELA RÕKiga sisu muudetud. Eeldatavat tulemust kirjeldatakse käesolevas riiklikus õppekavas läbi lapse oskuse ning väljundipõhiselt.

Eelnõu § 20 lõike 2 punkti 2 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga laiendatud ning eeldatav tulemus on sõnastatud läbi lapse oskuse ehk väljundipõhiselt. Loetelu konkreetsetest kunstitegevuse võtetest on käesolevas punktis asendatud mitmekülgete kunstitehnikatega, et mitte normeerida ja piirata kunstitegevuste raames sooritatavate tegevuste ja kasutatavate tehnikate sisu.

Eelnõu § 20 lõike 2 punkti 3 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga täpsustatud. Käesolevas punktis on rõhuasetus vahendite ja võtete ohutul ning sihipärasel kasutamisel, mis on indikatsiooniks erinevate töövõtete harjutamiseks ja õpetamiseks kunstiliste ideede teostamisel.

Eelnõu § 20 lõike 2 punkti 4 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga muudetud. Selle eesmärgiks on lapsele eduelamuse kogemise võimaldamine läbi loova eneseväljenduse, samuti kujundada oskust kunstitööd kaaslastele kirjeldada, arendades seeläbi lapse eneseväljendusoskust ja esinemisjulgust.

Eelnõu § 20 lõike 2 punkti 5 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga muudetud, tuues esile koostöö- ja meeskonnatööoskuse kujundamise ja toetamise vajalikkust, on oluline selleks võimaluste loomine.

Eelnõu § 20 lõike 2 punkt 6 on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga üldisemalt, et suunata last märkama ja esile tooma tema enda jaoks olulisi kunstielamusi, kitsendamata seejuures, mida laps kunstiteose puhul peaks esile tõstma või märkama.

Eelnõu § 20 lõike 2 punkti 7 kohaselt oskab laps kunsti kasutades õpi- ja kasvukeskkonda kujundada. Selline muudatus on vajalik, tagamaks laste kaasatus ümbritseva keskkonna kujundamisse ja konstrueerimisse.

Eelnõu § 20 lõike 2 punkt 8 sõnastust muudetakse võrreldes kehtiva KELA RÕKiga ja selle eesmärgiks on rõhutada, et loovaks eneseväljenduseks on võimalik kasutada ka kaasaegsed digitaalseid vahendeid.

§ 21. Valdkond *Muusika*

Eelnõu §-s 21 sätestatakse valdkonna *Muusika* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused vastavas valdkonnas.

Eelnõu § 21 lõige 1 sätestab valdkond *Muusika* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.

Kehtiva KELA RÕK § 22 lõigete 1 ja 2 sisu sõnastatakse käesolevas paragrahvis.

Eelnõu § 21 lõike 1 punktid 1–4 kirjeldavad õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid vastavas valdkonnas järgmiselt:

- 1) luua lapsele võimalused tunda rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamisest, pillimängust ja ühisest musitseerimisest;
- 2) julgustada last kasutama oma kujutlusvõimet musitseerimisel, muusikast vestlemisel ning muusikalisel liikumisel, toetada last oma mõtete ja tunnete väljendamisel läbi muusikalise tegevuse;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate muusikaliste väljendusvormide ja pärimusliku muusika kogemiseks;
- 4) tutvustada lapsele Eesti muusikalist pärandit.

Põhimõtete sõnastamisel on läbivalt lähtutud kehtivas KELA RÕKis kirjeldatud valdkonna sisust ning eesmärkidest. Sätestatud põhimõtted kirjeldavad asjaolusid, mida tuleb *Muusika* valdkonna õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja läbiviimisel järgida.

Eelnõu § 21 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- 1) oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi;
- 2) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 3) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- 4) oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega;
- 5) oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule;
- 6) oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega;
- 7) oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

Eelnõu § 21 lõige 2 punkti 1 sõnastus on uus. Kehtiva KELA RÕK § 22 lõige 4 punkti 1 sõnastust käesolevas punktis ei esitata, sest oluline on vaba laulmine, mitte laulmise tehnika.

Eelnõu § 21 lõike 2 punktis 2 väljendatakse võrreldes kehtiva KELA RÕK regulatsiooniga eeldatavat tulemust läbi lapse oskuse ning väljundipõhiselt.

Eelnõu § 21 lõike 2 punkti 3 sõnastust ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕKiga muudetud.

Eelnõu § 21 lõike 2 punkti 4 sõnastus on uus võrreldes kehtiva KELA RÕK § 22 lõige 4 punkti 4 sõnastusega.

Eelnõu § 21 lõike 2 punkti 5 sõnastust ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕKiga muudetud.

Eelnõu § 21 lõike 2 punktis 6 väljendatakse võrreldes kehtiva KELA RÕKiga eeldatava tulemuse kirjeldust läbi lapse oskuse ning väljundipõhiselt. Eeldatavale tulemusele on juurde lisatud „koos kaaslastega“, arendamaks koostööoskust.

Eelnõu § 21 lõike 2 punktis 7 väljendatakse võrreldes kehtiva KELA RÕKiga eeldatava tulemuse kirjeldust läbi lapse oskuse ning väljundipõhiselt. Eeldatavale tulemusele on juurde lisatud „kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid“.

§ 22. Valdkond *Liikumine*

Eelnõu §-s 22 sätestatakse valdkonna *Liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused vastavas valdkonnas.

Eelnõu § 22 lõige 1 sätestab valdkond *Liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Eelnõu § 22 lõige 1 punktid 1–5 kirjeldavad õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid vastavas valdkonnas järgmiselt:

- 1) luua lapsele tingimused ja võimaldada aktiivset tegutsemist nii üksi kui ka rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;
- 2) rikastada lapse tegevusvõimalusi erinevate arendavate sportlike tegevustega;
- 3) suunata lapse üld- ja peenmotoorika, põhiliikumiste ja kehaliste võimete arengut läbi erinevate liikumistegevuste, spordialade ja tantsu;
- 4) suunata last igapäevastes käelistes tegevustes ja harjutustes sooritamisel kasutama mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt;
- 5) tagada lapse liikumisoskuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumist nõudvate tegevuste (näiteks matkade, vaba aja mängude, jalutuskäikude jms) ja juhendatud eakohaste liikumisõpetuse tundide kaudu.

Põhimõtete sõnastamisel on läbivalt lähtutud kehtivas KELA RÕKis kirjeldatud valdkonna sisust ning eesmärkidest. Sätestatud põhimõtted kirjeldavad asjaolusid, mida *Liikumine* valdkonna õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja läbiviimisel järgida.

Eelnõu § 22 lõige 2 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- 1) suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele;
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid;
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud;
- 4) oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi;
- 5) suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 6) oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata;

- 7) oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi;
- 8) oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 9) oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid (näiteks pallid, linnid, rätikud, rõngad, reketid, suusad, kelgud jne);
- 10) oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mängu;
- 11) oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.

Eelnõu § 22 lõike 2 punkti 1 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK sõnastusega täpsustatud ning lisatud lapse suutlikkus pingutada. Pingutus on sihipärase kehalise tegevuse sooritamise juures oluliseks täiendavaks komponendiks ning toetab lapse tegutsemismotivatsiooni.

Eelnõu § 22 lõike 2 punkti 2 sõnastust ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕK § 23 lõike 4 punkti 2 sõnastusega muudetud.

Eelnõu § 22 lõike 2 punkti 3 sõnastust ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕK § 23 lõike 4 punkti 3 sõnastusega muudetud.

Eelnõu § 22 lõike 2 punkti 4 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga täpsustatud ning eeldatav tulemus on sõnastatud läbi lapse oskuse. Täiendavalt on regulatsiooni laiendatud, lisades harjutuste sooritamistele ka tegevused.

Eelnõu § 22 lõike 2 punkti 5 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕKiga täpsustatud. Muudatuse eesmärk on rõhutada lapse suutlikkust säilitada tasakaal erinevate liikumiste sooritamisel.

Eelnõu § 22 lõike 2 punkti 6 on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 23 lõike 4 punktiga 7 lisatud harjutuste juhendamisoskus ja eeldatav tulemus on sõnastatud läbi lapse oskuse. Täienduse eesmärgiks on lapse omaalgatuse ja initsiatiivi toetamine.

Eelnõu § 22 lõike 2 punktis 7 on võrreldes KELA RÕK § 23 lõike 4 punktiga 8 sõnastatud eeldatav tulemus läbi lapse oskuse ja tekstist eemaldatud, et laps peab sooritama rütmiliikumisi üheaegselt. Kuna üheaegne rütmiliikumise oskus seostub rütmitunnetusega, mis eelkoolieas ei ole veel kõigil lastel välja kujunenud, siis ei saa seda eeldatava tulemusena riiklikus õppekavas sätestada.

Eelnõu § 22 lõike 2 punktis 8 on võrreldes KELA RÕK § 23 lõike 4 punktiga 9 sõnastatud eeldatav tulemus läbi lapse oskuse.

Eelnõu § 22 lõike 2 punktis 9 on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 23 lõike 4 punktiga 10 sõnastatud eeldatav tulemus läbi lapse oskuse. Oluline tagada, et lapsele võimaldatakse liikumistegevuste käigus erinevate vahendite kasutamine, et tegevusi mitmekesistada ning toetada erinevate liikumisega seotud oskuste, nt tasakaal ja mootorika, arengut.

Eelnõu § 22 lõike 2 punktis 10 on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 23 lõike 4 punktiga 11 sõnastatud eeldatav tulemus läbi lapse oskuse ning lisatud on mõiste "liikumismängud". Välja on jäetud näitlik loetelu sportmängudest, et mitte piirata liikumistegevuste käigus läbiviidavate sportmängude liike.

Eelnõu § 22 lõike 2 punkti 11 sõnastust on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 23 lõike 4 punktiga 13 täiendatud spordialadele liikumisvõimaluste tundmisega. Välja on jäetud ka Eesti tuntumate sportlaste nimetamine. Eeldatav tulemus on sõnastatud ka läbi lapse oskuse ning väljundipõhiselt.

Eelnõu § 22 lõike 2 punktides 1–11 kirjeldatud tulemused hõlmavad kehtiva KELA RÕK § 23 lõike 4 punktides 12 ja 13 kirjeldatud tulemused ning seetõttu ei sõnastata käesolevas riiklikus õppekavas neid eraldi punktidenä.

8. peatükk Lapse arengu hindamine ja toetamine

Eelnõu 8. peatükis sätestatakse vajalik regulatsioon lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks.

§ 23. Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted

Eelnõu §-ga 23 sätestatakse lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted. Võrreldes kehtiva KELA RÕK §-ga 24 on käesolevas riiklikus õppekavas lapse arengu hindamise ja toetamisega seotud põhimõtteid ajakohastatud ning täpsustatud. Muudatused on seotud AHSis sätestatud regulatsiooniga lapse arengu toetamiseks.

Eelnõu § 23 lõige 1 sätestab, et lapse arengu hindamine (edaspidi *hindamine*) on oluline lapse eripära mõistmiseks, lapsele vajaliku toe väljaselgitamiseks, arengu ja positiivse enesehinnangu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapse ja vanemaga.

Regulatsiooni on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 24 lõikes 1 sätestatuga täpsustatud. Sätest on välja jäetud sõna “analüüsima”, kuivõrd mõistega “hindamine” on käesoleva riikliku õppekava kontekstis kaetud kõik lapse arengu hindamisega seotud aspektid, sh hindamise tulemuste analüüs ning järelduste tegemine. Samuti kasutatakse mõistet „lapse toevajadus“ senise mõiste “erivajadus” asemel. Muudatus on oluline rõhutamaks vajadust arvestada kõikide laste arengu ning toevajadustega ja pakkuda nimetatust lähtuvalt lapsele asjakohast tuge. Et tagada lapsest lähtuva õpi- ja kasvukeskkonna kujundamine ja lapse individuaalsusega arvestamine, sätestatakse, et õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel on vajalik koostööd teha nii lapse kui ka vanemaga.

Eelnõu § 23 lõige 2 sätestab, et hindamine on igapäevane osa õppe- ja kasvatusprotsessist. Hindamisel jälgivad ja analüüsivad lapsehoidjad ja õpetajad lapse arengut nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õppe- ja kasvatustegevustes. Regulatsiooni on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 24 lõikes 2 sätestatuga täpsustatud, selle sisu põhimõtteliselt ei ole muudetud, sest hindamise olemus alushariduse vaates ei ole riiklikus õppekavas teisenenud. Käesolevas eelnõus on läbivalt kasutatud termineid „lapsehoidja“ ja “õpetaja” senise mõiste “pedagoog” asemel. Nii on see ka siin sättes. Õppe- ja kasvatusprotsess hõlmab erinevaid õppe- ja kasvatustegevusi, kus seatakse nii pikaajalised kui ka lühiajalised eesmärgid. Õppimine, kui elukestev protsess.

Eelnõu § 23 lõige 3 sätestab, et hindamise aluseks on lapse arengu eeldatavad arengutulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades. Vanemale tutvustatakse lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.

Regulatsioon ühendab kehtiva KELA RÕK § 24 lõiget 3 ja 5 sätestatud põhimõtteid. Hindamise aluseid ei ole võrreldes kehtiva regulatsiooniga muudetud. Regulatsioonist on välja

jäetud säte, mille kohaselt pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu toetamisel. Muudatus on tingitud asjaolust, et AHS ei sätesta mõistet “pedagoogiline nõukogu”, kuhu KELSi järgi kuuluvad kõik pedagoogid. Pedagoogilise nõukogu mõiste välja jätmine annab suurema paindlikkuse pedagoogilise koostöö korraldamisel ning õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajate kaasamise läbi erinevate töörühmade. See võimaldab töörühmadesse kaasata konkreetse küsimuse lahendamiseks vajaliku kogemuse ja pädevusega inimesed. Õpetajale ja lapsehoidjale tagatakse seeläbi autonoomsus valida lapse arengu hindamiseks sobilik meetodika.

Eelnõu § 23 lõige 4 sätestab, et lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades lapse pingutusi, saavutusi ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Regulaatsiooni on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 24 lõikes 4 sätestatuga täpsustatud ning lisatud on, et lisaks saavutatule peab lapse arengut kirjeldades võtma arvesse lapse pingutusi. Muudatus on oluline, kuivõrd pingutus on otseselt seotud lapse suutlikkusega oma tahet ja tegutsemismotivatsiooni suunata ning seotud lapse eneseregulaatsiooni oskuse arenguga.

Eelnõu § 23 lõige 5 sätestab, et lastehoius lapsehoidja või õpetaja ja lasteaia õpetaja koostab vähemalt üks kord õppeaastas lapse arengust kirjaliku kokkuvõtte ning vajadusel viib lapse arengu toetamiseks vanemaga läbi arenguveestlust, kus:

- 1) annab vanemale tagasisidet lapse arengust, sealhulgas arengust üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades;
- 2) vanem esitab seisukohti ja ootusi lapse arengu suhtes;
- 3) lepitakse kokku mõlema osapoolle edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.

Regulaatsiooni on võrreldes kehtiva KELA RÕK § 24 lõikes 6 sätestatuga täpsustatud. Sättes on mõiste “pedagoog” asendatud mõistetega “õpetaja” ja “lapsehoidja”. Täiendavalt on sättesse lisatud kohustus koostada lapse arengust vähemalt kord aastas kirjalik kokkuvõtte, kuid arenguveestluste läbi viimine toimub vastavalt vajadusele. Kui lapse areng on ootuspärane ning lapse arengu kirjaliku kokkuvõttega tutvumise järgselt ei pea lapsevanem ning lapsehoidja või õpetaja arenguveestlust vajalikuks, siis selle läbi viimine ei ole kohustuslik. Arenguveestluste vajadust tuleb iga-aastaselt uuesti hinnata. Muudatus on vajalik, et tagada lapse arengu ja sellega seotud edasimineku või probleemide süstematiseeritud kaardistamine ja dokumenteerimine. Rõhutatakse vanema ja lasteaia või lastehoiu koostöö olulisust lapse arengut toetavate tingimuste loomisel, on sõnastatud punkt 3.

Eelnõu § 23 lõige 6 sätestab, et käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud arenguveestluste tulemused dokumenteeritakse.

Sätet ei ole võrreldes kehtiva KELA RÕK § 24 lõikes 7 sätestatuga sisuliselt muudetud, välja on jäetud üksnes täiend „Isikuandmete kaitse seaduses sätestatud tingimustel”. Dokumenteerimisel peab kaitsma isikuandmeid avaliku teabe seaduses ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (isikuandmete kaitse üldmäärus) sätestatud korras ning selle kohustuse täiendav sätestamine riiklikus õppekavas ei ole vajalik.

Eelnõu § 23 lõige 7 sätestab, et koolimineva lapse kohta koostab lasteaed koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse oskused ja tulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades.

Tegemist on uue regulaatsiooniga, kuigi koolivalmiduskaardi koostamine on ka praegu õppe- ja kasvatustegevuse alane kohustuslik dokument, mille vormi saab lasteaed ise kehtestada. Riiklik

õppekava ei sätesta koolivalmiduskaardi vormi kehtestamise kohustust. See võimaldab koostada koolivalmiduskaardi täpselt sellises mahus, nagu lasteaed seda vajalikuks peab, arvestades käesolevat lõiget, mille kohaselt kirjeldatakse koolivalmiduskaardil lapse oskused ja tulemused üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades. Koolivalmidus on kogum kognitiivseid, sotsiaalseid ja füüsilisi oskusi, mis aitavad lapsel üle minna mänguliselt põhitegevuselt formaalsele õppimisele. Kuna viimane eeldab päris kindlasti kognitiivset valmisolekut, on oht, et koolivalmiduses nähaksegi põhiliselt kognitiivseid oskusi, mis peegelduvad selles, kuidas laps lugeda, arvutada või kirjutada. Siiski ei ole need oskused ainsad, mida koolis vaja läheb ja nii on väga oluline lapse tervis ja füüsiline suutlikkus pikalt pingis istuda ja kooliteed käia nagu ka lapse sotsiaalsed oskused - teha koostööd võõra täiskasvanuga, alluda juhiste, mida jagatakse tervele klassile, suhelda klassitäie võõraste lastega jne. Sõltuvalt sellest, kas õpetaja käsitleb koolivalmiduse hindamist lasteaias läbiviidava pideva hindamise loogilise lõpphinnanguna või hindab ta lapse koolivalmidust vajalike oskuste olemasoluna, valib ta ka meetodi ja tulemuste kirjeldamise vormi. Tänapäeva koolivalmiduse mõistes on küll tähtis koht sellel, kui valmis on laps kooliks, kuid samavõrra tähtis on see, kuidas koolieelne õpetus on last kooliks ette valmistanud ning kuidas kool toetab lapse kohanemist uute õppimistingimustega. Seega, lapse valmisolek sõltub küll tema võimetest, kuid võimete realiseerumine sõltub omakorda keskkonnast. Selleks, et iga laps oleks märgatud ja juba esimesel kooliaastal ning kool saaks pidada silmas iga lapse vajadusi, on infosillaks koolivalmiduskaart. Nagu märgitud, on ainult üks osa kognitiivsetel oskustel, kuid lapse heaolu kooli klassis sõltub võibolla hoopis sellest, et tema esimene õpetaja teab, et laps kardab teiste ees esineda või mõjutab teda mingi muu asjaolu suuremas kollektiivis. Koolivalmiduskaart on infosillaks lasteaiast kooli minekul, et iga laps oleks juba esimesel kooliaastal märgatud ning vajadusel toetatud.

9. peatükk Rakendussätted

Eelnõu 9. peatükis sätestatakse määruse rakendamine.

Eelnõu § 24. Lastehoiu õppekava ja lasteaia õppekava vastavusse viimine

Eelnõu § 24 sätestab lastehoidudele ja lasteaedadele üleminekuaja õppekavade vastavusse viimiseks. Lasteaedade ja lastehoidude õppekavad tuleb käesoleva määrusega vastavusse 31. augustiks 2026. a.

Eelnõu § 25. Määruse jõustumine

Eelnõu § 25 sätestab määruse jõustumise. Määrus jõustub 1. septembril 2025. a, sest samal ajal jõustub AHS ja käesolev riiklik õppekava on AHSi rakendusakt, mis kehtestatakse AHS § 8 lõike 1 alusel.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigus ei reguleeri eelnõuga seonduvat.

4. Määruse mõjud

Kavandatavate muudatuste sihtgrupp on eelkooliealised lapsed, lastehoiu ja lasteaia juhid, lapsevanemad, kohalikud omavalitsused, õpetajad, abiõpetajad ja lapsehoidjad. Seisuga 10.04.2025. a käib lasteaias sõltumata asutuse omandivormist kokku 68 281 last ja

lapsehoiuteenust kasutab 5100 last (2020. aasta seisuga). Lasteaedades töötab kokku 7076 õpetajat, lapsehoiuteenust osutab 902 lapsehoidjat (2020. aasta seisuga). Seega puudutab kavandatav muudatus suurt osa Eesti elanikkonnast ja avaldab mõju haridussüsteemile, sh otsesest mõju aastaringselt lastehoius ja lasteaias käivatele lastele ning õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajatele lastehoius ja lasteaias, kelle kokkupuude muudatuste mõjuga on regulaarne.

Sotsiaalne, sh demograafiline mõju

Kvaliteetne alusharidus on elukestva õppe alus, mis toetab iga lapse sotsiaalset lõimumist ühiskonda ja tagab talle võrdsed võimalused osalemiseks hariduses, tööjõuturul ja täisväärtusliku ühiskonna liikmena. Õppekavaarenduses on olnud eesmärgiks luua alushariduse ja põhikooli riiklike õppekavade vaheline suurem sidusus. Suurima muudatusena kehtestatakse käesolevas riiklikus õppekavas täiendavalt 3-aastase lapse eeldatavad üldoskused. Võrreldes lasteaiaga on lastehoiu õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgiks luua kuni kolmeaastase lapse puhul eeldused alushariduse omandamise jätkamiseks lasteaias ning kolme- kuni seitsmeaastase lapse puhul, eelkõige koostöös koduga, eeldused põhihariduse omandamiseks. Eelkoolieas kujundatud väärtushoiakud on ühiskonna koostoimimise aluseks. Kultuuritundlik, mitmekülgne, demokraatlik õppe-kasvatustegevus ning avatud diskussioon erinevate arvamuste üle tugevdavad sotsiaalset ja ühiskondlikku sidusust. Digitehnoloogia võimaluste, aktiivõppe meetodikate kasutamine on eelduseks innovatsioonile ühiskonnas, aitavad tagada sotsiaalset õiglust ja vähendada sotsiaalset lõhet. Teadlik käitumine digikeskkonnas ning oskus adekvaatselt digikeskkonnaga seotud ohtusid hinnata, toetavad lapse kujunemist teadlikuks digisisu tarbijaks.

Eeltoodust tulenevalt on mõju positiivne.

Mõju regionaalarengule

Riikliku õppekavaga kavandatavatel muudatustel ei ole otsesest mõju Eesti piirkondade arengule ega regionaalpoliitika eesmärkide saavutamisele.

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse väärtustamine suurendab ühtekuuluvustunnet ning vähendab konflikte. Keelteoskus ja kultuuritaju annab võimaluse paremaks suhtluseks ja koostööks erinevate riikidega ning ka siseriiklikult erineva taustaga kogukondade vahel. Ennastjuhtivaid ja elukestvas õppes õppijaid kujundades loome ühiskonda, mille liikmed soovivad õppida Eestis ja mujal, luues partnerlussidemeid üle maailma, mis rahvusvahelist koostööd suurendavad. Iga 21. sajandi oskustega kodanik aitab ka Eesti positiivse kuvandi loomisele kaasa. Lastehoius ja lasteaias loodud turvaline, hooliv, kiusamisvaba ja koostöine õhkkond toetab tulevikus avatud suhtlust erinevate riikidega.

Üldinimlike ja ühiskondlike väärtuste tähtsustamine soodustab salliva, demokraatliku ja õiglase ühiskonna tekkeks, mis vähendab väärtuspõhiseid konflikte ning omab seetõttu väiksemat riski riigi julgeolekule.

Eeltoodust tulenevalt on mõju positiivne.

Mõju majandusele

Lapse kaasamine õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisse, sh eesmärkide seadmisesse, eduelamuse pakkumine ning lapse huvi, loovuse ja omaalgatuse toetamisega arendatakse lapses ettevõtluspädevust. Ettevõtlikkus määrab tulevikus iga inimese elukvaliteedi. Laps kasvab ettevõtlikuks inimeseks, kui saab piisavalt mängida, tegutseda, ise otsustada ning ideid ellu viia.

Raha kasutamise harjumuste ja hoiakute kujundamisele pannakse alus varajases lapseas. Heade raha kasutamise harjumuste loomisega, vältides tulevikus vigu, mis võib saada koormaks kogu ühiskonnale (nt laenuvõlglast). Õppekavaarenduses integreeritakse digioskuste arendamine õppe- ja kasvatustegevusse, sh selle kaudu kujundatakse laste arusaama tehnoloogiast meie ümber ning arendatakse loovust läbi tehnoloogiliste tegevuste. Varane kokkupuude IKTga on olulise mõjuga laste huvile ja lapsevanemate hoiakutele lapse toetamisel edaspidi IKT valdkonnas edasi õppimiseks ning tegutsemiseks. Viimane on Eesti majanduse kestliku arengu kontekstis äärmiselt oluline.

Eeltoodust tulenevalt on mõju positiivne.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Otsesest mõju looduskeskkonnale ei kaasne. Muudatused elukeskkonnale realiseeruvad keskkonnateadlikkuse, keskkonnaalaste hoiakute, käitumise või väärtuste kujunemise kaudu. *Mina ja keskkond* eeldatavad arengutulemused loovad soodsad tingimused rohepöörde fookuse teadvustamiseks.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Otsene mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele puudub. Riikliku õppekava rakendamine võib lastehoiu ja lasteaia pidajale tuua kaasa lisakoormuse seoses lasteaedade ja lastehoidude kohustusega oma õppekavasid uuendada ning lastehoiud võivad vajada täiendkoolitusi.

Mõju on vähene, sest õppekavade vajalik ajakohastamine on õppeasutustes järjepidev tegevus.

Muud otsesed või kaudsed mõjud

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk ajakohastatud õppekava rakendumisel on väike, sest kavandatud muudatused ei piira kellegi õigusi ega võimalusi. Nüüdisaegne õpikäsitus on rakendunud juba praegu, kuid seni ebaühtlaselt ning õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötaja suurenenud autonoomsus õppe- kasvatustegevuse organiseerimisel võib tuua õpetajate ja lapsehoidjate täiendkoolituse vajaduse. Täiendkoolituse vajadus võib mõnevõrra suureneda ka kaasava hariduse rakendamisel lastehoiu ja lasteaia õppe- ja kasvatustöös.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Riskide ja võimalike ebasoovitavate mõjude maandamiseks on Haridus- ja Teadusministeeriumil vaja:

1. sihipäraselt ja järjepidevalt kujundada direktorite, õppejuhtide, õpetajate, lapsehoidjate, abiõpetajate, lapsevanemate ja teiste huvigruppide arusaama muudatuste sisust ja vajalikkusest alates määruste jõustumisest kuni rakendumisaja lõpuni;
2. ajakohastada õpetajate ja lapsehoidjate esma- ja täiendkoolituse sisu;
3. toetada lasteaedasid ja lastehoide nende õppekavade uuendamisel;
4. koostada soovituslikke juhendmaterjale alushariduse riikliku õppekava edukaks rakendumiseks;
5. Luua lasteaedadele ja lastehoidudele võimalusi parimate praktikate jagamiseks ning kujundada positiivne kommunikatsioon alushariduse riikliku õppekava ümber.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 01.09.2025. a ning lastehoiud ja lasteaiad peavad oma õppekavad alushariduse riikliku õppekavaga vastavusse viima hiljemalt 31.08.2026. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja huvigruppide kaasamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumitele ning Eesti Linnade ja Valdade Liidule ja arvamuse avaldamiseks Eesti Alushariduse Ühendusele, Eesti Alushariduse Juhtide Ühendusele, Eesti Eralasteaedade Liidule, Eesti Haridustöötajate Liidule, Eesti Koolijuhtide Ühendusele, Eesti Lasteaednike Liidule, Eesti Lastekaitse Liidule, Eesti Lastevanemate Liidule, Eesti Õpetajate Liidule, Eesti Lapsehoidjate Kutseliidule, Eesti Lastehoidude Liidule, Eesti Eripedagoogide Liidule, Eesti Logopeedide Ühingule, Eesti Koolipsühholoogide Ühingule, Haridus-ja Noorteametile, Reggio Emilia Ühingule, Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituudile, Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudile, Eesti keelenõukogule, Sotsiaalkindlustusametile, Terviseametile, Tervise Arengu Instituudile.

Ülle Matsin
üldhariduspoliitika osakonna juhataja